

Diak

**Satu Florin
Tanja Lindeman
Tamara Åkerlund**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2021

VERTAISTUEN MERKITYS ROMANIOPIISKELIJOILLA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

TIIVISTELMÄ

Satu Florin, Tanja Lindeman, Tamara Åkerlund
Vertaistuen merkitys romaniopiskelijoilla ammattikorkeakoulussa
Sivut 59, liitteet 3 kpl
Syksy, 2021
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)

Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella romanien kokemaa vertaistukea ja näiden kokemusten merkitystä ammattikorkeakoulujen opiskeluympäristöissä sekä opiskeluiden etenemisessä. Teoriapohjassa käsiteltiin romanien historiaa, kulttuuria, yhteiskunnallista asemaa sekä sitä, millainen merkitys niillä oli romanien koulutuksen suhteen. Lisäksi teoriapohjassa nostettiin esille vertaistuen, osallisuuden sekä sosiaalisen identiteetin merkitys ja millainen vaikutus, niillä oli opiskeluihin.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jossa aineistoa kerättiin haastattelemalla Diakonia-ammattikorkeakoulun eri kampuksilla olevia romaniopiskelijoita ja yhteistyötahonamme toimivia lehtoreita. Lehtorit ohjasivat toimintaa, jossa toteutettiin järjestettyä vertaismentorointia. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin etäyhteyksin ja nauhoitettiin aineiston tarkastelua ja litterointia varten. Haastatteluista nousi esille teemat, joita tarkasteltiin sisällön analyysin avulla.

Tutkimuksesta ilmeni vertaistuen antamisen ja jakamisen olevan tärkeää ja romaniyhteisössä luontevaa, jolloin yksilön jakama tuki muille opiskelijoille tapahtui luontevasti keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Pääasiassa esille nousi romaneiden kokeman keskinäisen vertaistuen olevan hyödyksi sekä voimavaraksi opiskeluissa ja niiden etenemisessä. Tärkeänä pidettiin myös luokkayhteisöstä koettua vertaistukea sekä koululta saatavaa tukea. Kehittämisehdotuksia ilmeni vertaistuen jakamiseen, kokemiseen ja sen tukemiseen. Vertaistuen tukemista toivottiin erilaisin keinoin ja toiminta voisi olla luonnollisesti syntyvää sekä järjestettyä vertaistukea. Ehdotuksia nousi myös romanituutoreista sekä kouluvalmentajista, jotka tukisivat opiskeluiden aikana.

Asiasanat: Romani, vertaistuki, osallisuus

ABSTRACT

Satu Florin, Tanja Lindeman, Tamara Åkerlund

The importance of peer support to Roma students in university

59 pages and 3 appendices

Fall, 2021

Diakonia University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

Bachelor's degree in Social Services

The aim of this research-focused thesis was to examine the experience and significance of peer support for Roma students in university studies. The aim was to view at the peer support experienced by the Roma and how experiencing it affected the study environment and the completion of studies. The theoretical basis deals with the history, the culture social status of the Roma and their significance in terms of education and how it has affected them. The theoretical basis also deals with peer support, implication, and social identity and how it affected studies.

The thesis was qualitative research in which material was collected by interviewing Roma students at Diakonia University and interviewing our partner lectures who were responsible for organized peer mentoring. Thematic interview used as a data collection method. Interviews were conducted remotely and recorded for review and spelling. The interviews highlighted themes that were examined through content analysis.

The interviews revealed that receiving and sharing peer support was natural in the Roma community and therefore support shared by the individual with other students takes place naturally in mutual interaction. The mutual peer support was experienced by the Roma as a benefit as well as a resource in studies and their progress. Peer support from all the students and support from the school were also considered important. Suggestions from the interviewees for development were sharing, experiencing, and supporting the peer support. The interviewees hoped support for peer support in various ways, natural occurring peer support, and they would want organized activities. Suggestions also arose about Roma tutors and a school coach who would support during studies.

Keywords: participation, Roma, peer support,

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ROMANIT	5
2.1 Historia.....	6
2.2 Kulttuuri.....	8
2.3 Yhteiskunnallinen asema ja koulutus	10
3 VERTAISTUKI	13
3.1 Vertaistuen merkitys.....	14
3.2 Ryhmäytyminen ja ryhmädynamiikka.....	15
3.3 Sosiaalinen identiteetti	16
4 OSALLISUUS	17
4.1 Suomen romanipoliittinen ohjelma ROMPO.....	19
4.2 Valtakunnallinen romaniasiain neuvottelukunta RONK.....	20
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	21
6 DIAK TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ	22
6.1 Yhteistyötaho	23
7 TUTKIMUSMENETELMÄT	24
7.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus	25
7.2 Havainnointi	25
7.3 Teemahaastattelu	26
7.4 Aineiston keruu	27
7.5 Aineiston analyysi	29
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
8.1 Opiskeluvalmiuksien vahvistaminen	31
8.2 Vertaistuen voima romaniopiskelijalle	34
8.3 Opiskelun ja perheen yhteensovittamisen haasteet.....	40
8.4 Kehittämideoita.....	42
10 POHDINTA	52

10.1 Vertaistuen palapeli	54
10.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	55
10.3 Oma ammatillinen kehittyminen	57
LÄHTEET.....	60
LIITE 1. Haastattelukysymykset.....	67
LIITE 2. Yhteistyötahon haastattelukysymykset.....	68
LIITE 3. Tutkimuslupa	69

1 JOHDANTO

Romaniopiskelijoiden määrä on kasvanut viime vuosina korkeakouluopinnoissa ja sen myötä tutkimus vertaistuen kokemisesta romanien ammattikorkeakouluopinnoissa on ajankohtainen. Diak on ollut mukana yhdenvertaistamassa korkeakouluopinnoissa aliedustettujen ryhmien, kuten romanien ja maahanmuuttajien, mahdollisuuksia päästä opiskelemaan. Heidät on otettu huomioon hakuprosessissa ja pääsykokeissa. Ennen hakuprosessin alkua aliedustetuille osallistujille järjestettiin tukipajoja, jossa neuvottiin sekä annettiin vinkkejä, kuinka ammattikorkeakoulun hakuprosessiin kannattaisi valmistautua. Aliedustettujen haku oli tarkoitettu vain romaneille ja maahanmuuttajataustaisille. Aliedustettujen haun tarkoituksena on antaa mahdollisuuksia aliedustetuille, koska tavallisen esivalintakokeen aika on lyhyt ja hitaammin kirjoittavat tai lukevat voivat jäädä heikompaan asemaan muihin hakijoihin verrattuna. Aliedustetut opiskelevat yhdessä muiden hakijoiden kanssa samoja opintoja. (Diak, 2019.)

Opinnäytetyön aiheemme on romaniopiskelijoiden vertaistuki ja sen merkitys ammattikorkeakouluopinnoissa. Haluamme tarkastella, onko vertaistuellla vaikutusta romaniopiskelijoiden opiskeluun. Romanijärjestöt yhdessä romanipoliittisen ohjelman kanssa tekevät paljon työtä romanien kouluttautumisen edistämiseksi ja pyrkivät tukemaan yhteisön edustajiaan koulutukseen liittyvissä nivelvaiheissa. Haluamme tuoda esille, mitä kulttuuri on ja miten sen kokeminen voi vaikuttaa opiskeluympäristössä sekä opiskeluiden suorittamisessa. Yhteisöllisyys voi olla yksilöä vahvistava tai kuormittava tekijä ja opinnäytetyössämme haluamme tutkia, miten se koetaan koulutuspoluilla.

Vertaistuki on kokemusten jakamista toisen samankaltaisessa tilanteessa olevan kanssa. Opinnäytetyössämme tuomme esille, miten vertaistuki ja osallisuus koetaan opiskeluissa ja lisääkö se opiskelijoiden hyvinvointia. Romanit kokevat paljon syrjintää, mutta osallisuuden kautta pystytään vähentämään eriarvoisuutta ja syrjimistä (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, i.a.). Opiskelijoiden ryhmäytymisellä ja ryhmädynamiikan syntymisellä katsotaan olevan vaikutusta opiskeluun ja kasvattavan sosiaalista identiteettiä.

Toteutamme tutkimuksen haastatteleamalla Diakin Helsingin ja Porin kampuksella olevia romaniopiskelijoita. Haastateltavat opiskelevat sosionomeiksi, sosionomidiakoneiksi ja sairaanhoitajiksi. Yhteistyötahonamme toimii Diak ja sen lehtorit, jotka toimivat järjestetyssä vertaismentoroinnissa. Heidän tavoitteenaan on tukea opiskelijoiden hyvinvointia. Selvitämme haastatteluiden avulla lehtoreiden näkökulmia romanien vertaistuen merkityksellisyydestä ja näkykö vertaistuen tarve ammattikorkeakoulussa.

Tutkimustuloksistamme on hyötyä moniammatillisella koulutusalan työkentällä ja toimintaa voidaan kehittää asiakkaille hyödyllisemmäksi sekä vastata tulosten myötä nousseisiin tarpeisiin. Aiomme käyttää tuloksia hyväksi työssämme ja näin kehittyä myös ammatillisessa mielessä. Tästä hyötyvät opiskelijat sekä asian ympärillä toimivat ammattilaiset ja yhteistyötahot, kuten Diak ja muut oppilaitokset sekä erilaiset yhdistykset.

2 ROMANIT

ERTF (*European Roma and Travellers Forum*) julistuksessa romanihenkilö määritellään seuraavasti: *”Romani on henkilö, joka tunnustaa yhteisen alkuperän, romanikielen ja kulttuuriperinnön sekä yhteisen kansallisen romani-identiteetin riippumatta kansallisuudesta, valtiosta, ryhmästä tai uskonnollisesta suuntauksesta”* (Heikinheimo, 2015, s. 58).

Romanit ovat heterogeeninen kansa, joka on ajan saatossa jakautunut eri maihin. Erot eri maissa näkyvät tapakulttuurissa, kielimurteessa ja pukeutumisessa. Romanien säännöt, tavat sekä perinteet ovat erittäin tärkeitä ja näiden avulla romanit ovat turvanneet olemassaolonsa. (Heikinheimo, 2015, s. 14,16.) Romaaneilla on oma kieli ja kansallislaulu nimeltään Gelem Gelem sekä oma lippu, mutta ei omaa maata. Romanilippu ei edusta tarkkarajaista valtiota vaan kansaa. (Romano Missio, i.a..)

2.1 Historia

Romaneiden historiaa on ennen 1700–1800 lukua yritetty tulkita kansanperinteiden ja muun perimätiedon mukaan. Tämän jälkeen romanien historiaa alettiin tutkia kielitieteen perusteella. Romaneita käsittelevät historiankirjoitukset eivät ole yhtenäisiä, vaan niitä ovat kirjoitelleet yksittäiset ihmiset omien tulkintojensa mukaan. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-a.) Romanikielen pohjalta on kuitenkin voitu päätellä, miten romanit ovat kulkeneet, koska he ovat omaksuneet eri maiden kielistä lainasanoja (Åkerlund 2012, s. 54).

Useamman tutkimuksen mukaan romanit ovat lähtöisin Intiasta, sillä paikallisten romanien kielissä sekä murteissa ja niiden ryhmittymissä, kuten hindin kielessä on huomattu yhtäläisyyksiä. Romanit eivät kuitenkaan ole intialaisia, vaan he ovat sielläkin oma erillinen ryhmä ja yhteisö. (Heikinheimo 2005, s. 35–42.) Romaneiden alkuperästä on esitetty myös monia muita väitteitä, esimerkiksi Raamatun selitysten mukaan romanit on yhdistetty Kainin jälkeläisiksi (Suomen Romanifoorumi, i.a.-a.). Romaneiden vaeltamisen syiksi on annettu useita eri selityksiä, kuten luonnonmullistukset, kulkutaudit, sodat ja toimeentulon hankinta (Åkerlund 2012, s. 54). Romanit eivät ole muuttaneet yhtä aikaa, vaan yleisimmin puhutaan kolmesta muuttoaalosta. Ensimmäinen muuttoaalto sijoitui ajanlaskumme alkuun, toinen 700-luvulle ja kolmas ensimmäisen vuosituhannen alkuun. Muuttoaaltojen seurauksena romanit vaelsivat eri puolille maailmaa eri maihin ja maanosiin, kuten länteen, pohjoiseen ja Armenian kautta Venäjälle, Ruotsiin sekä lopulta Suomeen. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-a.)

Suomessa Romanit ovat asuneet jo vuosisatojen ajan, ja olleet osa suomalaista yhteiskuntaa 1500-luvulta lähtien. Suomen romanit ovatkin varsin näkyvä kulttuurinen vähemmistöryhmä, joilla on oma kieli sekä kulttuuriperintö. (Blomster ym., 2012, s. 12–14.) Kuitenkin Suomen romanit tuntevat olevansa suomalaisia ja heidän äidinkieltensä on suomi. (Romano Missio, i.a.) Suomessa romaneita on arvion mukaan 10 000–12 000, jotka asuvat eri puolilla Suomea. Lisäksi Ruotsissa asuu suomalaislähtöisiä romaneita muutamia tuhansia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2021-d.)

Suomi oli osa Ruotsia romanien saapuessa Suomeen. Suhtautuminen romaneihin ei ollut myönteinen, sen vuoksi heidät haluttiin karkottaa pois maasta. Tämän myötä Suomessa romaneiden karkottamiseen tarkoitettu hirttolaki astui voimaan vuonna 1637, jonka mukaan kaikki romanit tuli karkottaa ja maahan jääneet voitiin teloittaa ilman oikeudenkäyntiä. Laki oli poikkeuksellinen ja radikaali siinä ajassa, koska muutoin kuolemantuomiot määrättiin hovioikeuden käsittelyssä. Kuolemanrangaistusta lievennettiin vuonna 1642, jolloin romaneita sai tappaa vain, jos romanit olivat syyllistyneet varkauteen, tihutyöhön tai sopimattomaan tekoon. Kuitenkaan lievennys ei vielä edellyttänyt oikeuskäsittelyä. Laki oli voimassa vuoteen 1748 saakka. Tietoa ei löydy miten paljon romaneja teloitettiin. (Rekola, 2012, s. 21–24.)

Suomessa romanit joutuivat kokemaan monia vainoja ja heiltä evättiin esimerkiksi kirkolliset toimitukset ja sairaanhoidonpalvelut (Åkerlund 2012, s.55–56). 1900-luvulla romanit yritettiin sulauttaa yhteiskuntaan muun muassa huostaanottamalla lapsia perusteettomasti ja kieltämällä heiltä yhteydenpito omaan sukuun sekä oman kulttuurin noudattamiseen. Erilaisilla kiertolaislaeilla yritettiin rajoittaa romanien kiertävää elämäntapaa. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-b.) Suomen joutuessa sotaan, romanit veloitettiin puolustamaan maata, vaikka eivät olleet yhteiskuntaan kelpoisia. Sotiin osallistumisella on ollut suuri merkitys romanien identiteetille. (Rekola, 2012, s. 34). Suomi itsenäistyi vuonna 1917 ja uuden perustuslain (L94/1919) tullessa voimaan vuonna 1919 romaneista tuli Suomen kansalaisia. Romanit saivat samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muilla suomalaisilla, mutta käytännössä tilanne ei kuitenkaan muuttunut ja syrjintä jatkui edelleen. Romanit elivät kiertolaiselämää Suomen itsenäistymisen jälkeenkin. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-b.)

Kiertolaisaikana romanit tekivät kyläyhteisöissä erilaisia töitä selviytyäkseen. Miehet tekivät maataloissa erilaisia töitä, toimivat sepän työssä sekä hoitivat hevosia. Naiset taas kävivät taloissa leipomassa sekä myymässä itsetehtyjä käsitöitä. Ammatit siirtyivät sukupolvelta toiselle. Romaneiden alkeellisista oloista johtuen ja täysin asunnottomana oleminen teki lasten koulunkäynnistä mahdotonta. (Åkerlund, 2012, s.55, 60.) Koulunkäynnin mahdollistuessa lapset joutuivat usein erilleen omista vanhemmistaan. Lapset jäivät asumaan pääväestön

perheen luokse, koska vanhemmat joutuivat lähtemään kiertämään paremman toimeentulon ja tulevaisuuden toivossa. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-b.) Romaneiden asunto- ja toimeentulokysymyksiin alettiin etsimään ratkaisua vasta vuodesta 1970 alkaen. Valtiolla oli erityismääräraha asuntojen hankkimiseksi romaneille, josta kunnilla oli vastuu. Näin pyrittiin parantamaan romanilasten koulunkäynnin mahdollisuuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 4.) Kiertolaiselämä on ollut romaneille vaikeaa aikaa. Silti silloinkin on löytynyt romani-vanhempia, jotka ovat kannustaneet lapsiaan koulutuksen pariin. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 90.)

Nykyään romaneiden olosuhteet ovat muuttuneet lakien ja yhteiskunnallisen keskustelun myötä. Laki Suomen hallitusmuodon muuttamisesta (L969/1995 14.§.), jossa käsitellään perusoikeuksia, on edesauttanut romaneiden elinolosuhteita. Lain myötä romanit saivat oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kieltään sekä kulttuuriaan. Yhdenvertaisuuslaki (L1325/2014) asetettiin ehkäisemään syrjintää ja edistämään yhdenvertaisuutta, jonka myötä vähemmistöjen asemaa haluttiin edistää.

2.2 Kulttuuri

Palon (Palo ym., 2017, s. 8, 13.) mukaan kulttuuri merkitsee sivistystä eli yhteisön henkisten ja aineellisten saavutusten kokonaisuutta, jotka voidaan jakaa eri muotoihin. Yksi näistä muodoista on kulttuuri-identiteetti, joka tulee esille opin- näytetyössämme romanikulttuurin muodossa. Samaan kulttuuriin kuuluvilla ihmisillä on yhteiseksi koettuja tapoja, jotka ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle ja toimivat yhdistävänä tekijänä. Kulttuuriin sisältyy ihmisten elämäntavat, uskonto, uskomukset, arvot, historia ja maailmankuva. Ihmisiä yhdistää erilaiset viestinnän muodot, kuten kieli. Eri kulttuureja yhdistetään ja erotetaan kielen avulla. Kieli on aina viestinnän väline, jolla kommunikoidaan ja saadaan itsensä kuuluksi ja ymmärretyksi. Sanattomalla viestinnällä eli oheisviestinnällä, kuten eleet ja ilmeet on suuri merkitys vuorovaikutuksessa. Eri kulttuureissa on erilaisia tapoja puheen tuottamisessa ja niissä voidaan käyttää samaa sanaa, joilla on monta eri merkitystä.

Romanikulttuuri on elämäntapa ja siihen kuuluu myös vahvasti elintavat, va-
kaumus, perinteet, toimintatavat sekä arvojärjestelmä. (Kansalaisopistojen liit-
to, 2018.) Romanit yleisesti vahvistavat kulttuuri-identiteettiään yhtenäisellä pu-
keutumisella, tavoilla, arvoilla ja säännöillä (Palo ym., 2017, s. 13). Edellä mai-
nittuihin liittyvät asiat tulevat esiin yksilöillä eri tavoin ja tähän vaikuttaa esimer-
kiksi kasvatus. Ihmiset saattavat tuntea vertaisuutta jo saman kulttuuritaustansa
vuoksi. Romanikulttuurin piirteet ovat usein opittu ajan saatossa ja
sen muodostavat ihmiset, jotka jakavat samat tavoitteet, arvot, uskomukset,
asenteet sekä käytännöt. Kulttuuri ei siis ole yksilöllistä, vaikka yksilöt painotta-
vatkin sitä eri tavoin. Kulttuuri jaetaan ainakin osittain ihmisten kanssa, jotka
elivät tai elävät samassa sosiaalisessa piirissä, kuten koulussa tai työpaikalla.
Kulttuuri voi monesti sisältää kirjoittamattomia sääntöjä, joita kulttuuriin kuuluvat
ihmiset toteuttavat yksilöllisesti. (Kansalaisopistojen liitto, 2018.)

Yhtäläisyyksiä romaneiden tapaperinteissä on todettu Intian sekä Raamatun
tapaperinteiden kanssa. Asuinmaan vaikutus näkyy siten, että Suomen roma-
nien kulttuurissa on tapoja, jotka ovat olleet ennen käytössä myös muilla suo-
malaisilla, nämä ovat olleet talonpoikaistapoja. Suomessa romanit ovat säilyttä-
neet oman kulttuurinsa ja sisäiset tapaperinteet hämmästyttävän hyvin. Romanit
ovat aina kokeneet ulkopuolelta tulevaa painostusta, joka on näyttäytynyt syrjin-
tänä sekä tasa-arvoisten oikeuksien puuttumisena. Romanit ovat yhteisöllisiä, ja
tämä ominaisuus on säilynyt selviytymiskeinona. Jokainen romani on yksilö,
joka kokee kulttuurin ja tapaperinteet eri tavalla. Romanit ovat oman yhteisönsä
edustajia ja yksilöinä painottavat tapakulttuurissa eri osa-alueita. Eroavaisuuksia
löytyy myös asuinalueen, suvun tai perheen kesken. Arvoperustana roma-
neilla on yhteisöllisyys, jossa perhe ja suku ovat keskeisessä asemassa. Kult-
tuuriin sitoutuminen, kohteliaisuus sekä vieraanvaraisuus ovat arvostettavia piir-
teitä romaneiden kesken, ja lapset kasvatetaan noudattamaan niitä. (Suomen
Romanifoorumi, i.a.-c.)

Yleisesti romaneiden arkeen kuuluvat vahvat sosiaaliset kontaktit muiden ihmis-
ten kanssa ja usein perheeseen kuuluu muitakin omaisia kuin yleisesti totuttuun
ydinperhe käsitykseen. Romanikulttuurissa pyritään auttamaan elämän eri asi-
oissa matalalla kynnyksellä, apu voi olla joskus hyvinkin konkreettista, toistuvaa

sekä spontaania. Romanit ovat kasvaneet oman kulttuurin ja yhteisönsä sisälle, joten he kokevat usein olevansa osa jotakin. Yhteisö myös usein kannustaa yksilöä ja tukee häntä elämän eri vaiheissa. Suurimmalla osalla romaneista perhe ja sukulaiset menevät oman edun edelle ja se voi tarkoittaa sitä, että romaniopiskelijan voimavarat jakaantuvat perheen, sukulaisten ja koulunkäynnin kesken. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004, s. 7–10.) Yhteisön merkitys nähdään tukea antavana ja kehittäväenä. Yhteisöllä voi olla erittäin positiivinen vaikutus muihin yhteisön jäseniin. (Skaniakos ym., 2019).

2.3 Yhteiskunnallinen asema ja koulutus

Euroopassa muiden maiden romanit ovat usein yhteiskunnassa huonommassa asemassa kuin Suomessa. Suomen romanit ovat ylpeitä suomalaisuudestaan, kansalaisuudestaan ja kokevat nykyään olevansa osa yhteiskuntaa. Suomen romaneilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muilla suomen kansalaisilla. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-d.) Yleinen oppivelvollisuus tuli suomessa voimaan 1921 vuonna ja romanit ovat suomen kansalaisina aina myös tämän velvollisuuden piirissä. Vuosikymmenien aikana kansakoulu on vaihtunut peruskouluksi ja koko suomalainen koulutusjärjestelmä on kokonaisuudessa ollut muutoksissa. Yleisesti elintaso on noussut ja vaikutuksia voidaan havaita esimerkiksi romaneiden koulumyönteisyyteen. Toimeentulosta huolehtiminen on jäänyt vähemmälle elintason nousun myötä. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 7–8.)

Yhteiskunnan tasa-arvoiseksi kansalaiseksi pääseminen voi olla helppoa laillisesti, mutta yhteiskunnan muiden jäsenien ja rakenteiden asenteissa tapahtuva muutos on hidasta. Epäkohtia on tasa-arvoisuudessa sekä yhdenvertaisuuden edistämisessä, mutta niiden eteen tehdään jatkuvasti Suomessa työtä. (Suomen Romanifoorumi, i.a.-d.) Erilaisilla tutkimuksilla yritetään selvittää romaneiden omia kokemuksia yhteiskunnan osallisuudesta ja tuloksien kautta kehitetään tarvittaessa romaneita kannattelevia palveluita tai tukimuotoja, kuten aliedustettujen haku Diakissa. (Diak, 2019.)

Koulutuksen kautta voidaan edistää yhdenvertaisuutta sekä osallisuutta ja siihen vaikuttavat myös työllisyys sekä asumisolosuhteet. Romaneilla on tutkittu olevan heikompi koulutustaso kuin pääväestöllä, mikä on johtunut muun muassa huonoista asumisolosuhteista. Romaneiden koulutustasoon on myös vaikuttanut heidän syrjintäkokemuksensa, joita on tullut yksittäisiltä ihmisiltä ja viranomaisten taholta. Syrjintäkokemukset ovat myös vaikuttaneet romaneiden asunnon saantiin ja työllistymiseen. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2020-a.) Romanipoliittisen ohjelman mukaan yritetään panostaa romaneiden koulunkäyntiin ja romanikulttuuria tehdään enemmän tutuksi ja näin pyritään vaikuttamaan siihen, ettei syrjintää tapahtuisi kouluissa. Romanit kokevat tiiviin yhteisöllisyyden ja perhesiteet kannattelevana voimana arjessa sekä sen ulkopuolella. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2020-b.)

Opetushallitus on kerännyt tietoa aikuisten romanien koulutustaustoista. Tutkimuksessa on käsitelty monia eri aiheita ja yksi niistä on romaneiden koulumyönteisyys, joka on Rajalan ja Blomeruksen (2015, s. 87–90.) mukaan kasvanut melko nopeasti ja pääsääntöisesti koulutuksen integraatio romaneilla alkoi 1990-luvulla. Tutkimuksen mukaan myönteinen kokemus opettajista ja heidän antama kannustus on vaikuttanut positiivisesti koulumyönteisyyteen. Olosuhteet eivät ole aina olleet myönteisiä, mutta elinolojen parantumisen myötä romanit ovat ottaneet huimia harppauksia kohti korkeampaa koulutustasoa. Nykyään romanit tiedostavat, että koulumyönteisyys lähtee yhteisön sisältä ja sen eteen on tehtävä koko ajan lisää työtä. Olisi myös tärkeää, että tässä vaiheessa koulutukseen saataisiin niitä tukipalveluita, joita romanien koulutus tarvitsisi. Sitten kun romanien koulutustaso nousee samalle tasolle muun väestön kanssa erillisiä tukipalveluita ei enää tarvita. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 48.)

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos teki romaneille Roosa-tutkimuksen, jossa esiteltiin romanilasten ja nuorten tämänhetkistä koulutustason kehitystä. Tutkimuksessa ilmeni kuinka romanit hakevat jatkokoulutuksiin vielä pääväestöön verrattuna vähemmän ja lukioon hakevien romaneiden määrä on erittäin alhainen. Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on osallistunut aiempaa enemmän romanilapsia kuluneen vuosikymmenen aikana, minkä kautta saadaan nähdä

kauas kantoisia vaikutuksia koulutuspoluissa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020-a.)

Työ- ja Elinkeinomisteriön selvityksessä tuli esille, että romaneiden koulutustaso on noussut. Opetushallituksen mukaan reilun 20 vuoden aikana yli 80 prosenttia peruskoulun päättäneistä romaneista saivat päättötodistuksen. TE- toimiston kyselyn mukaan romaneiden ammatillisen koulutuksen puuttuminen on yksi työllistymistä estävä tekijä. Tutkimuksien mukaan romanit keskeyttävät opintojaan keskivertoa enemmän. Syiksi on useimmiten noussut heikko suoriutuminen opiskeluissa ja huonot opiskelunvalmiudet sekä opiskelumotivaation puute. Perheen perustaminen tapahtuu romaneilla usein aikaisessa vaiheessa, ja sen takia opiskelut voivat päättyä tai niihin tulee ainakin katkos. Tutkimuksissa on tarkasteltu osa-alueita, jotka tukisivat romaneiden opiskelua. Tarvittaisiin lisätietoa koulutuksista, opiskeluiden mahdollisesta taloudellisesta tukemisesta sekä sosiaalisesta tuesta. (Jauhola ym., 2019, 32.)

Romanioppilaiden tukemiseksi peruskouluissa on löydetty monia hyviä käytäntöjä, joita käytetään myös toisen asteen sekä korkeakoulun opinnoissa. Koulutuksen merkitys ymmärretään ja todetaan, että usein vähemmistöt tarvitsevat pieniä tukimuotoja onnistuakseen tavoitteissaan. Opetushallitus on tehnyt oppaan *Romanioppilaiden perusopetuksen tuen hyviä käytäntöjä*. Oppaassa ilmeni merkittävä myönteinen vaikutus peruskoulussa romanioppilaiden koulunkäyntiin, jos tukena oli opettaja tai tukihenkilö samalla etnisellä taustalla. (Nyberg, 2011, s. 54.) Suomessa lapset käyvät esikoulussa ja tottuvat siellä kodin ulkopuoliseen kulttuuriin. Kouluun mentäessä vähemmistön edustajalla voi silti olla uusiin asioihin totuttelemista ja tämä voi vaikuttaa myös koulumenestykseen sekä motivaatioon. Kulttuuri, kieli, historia, tavat ja jopa opetus voi olla vierasta ja erilaista kuin kotona. Kaiken uuden ja muutoksien takia perusopetuksessa on huomattu tutun taustan tuovan edistystä opiskeluihin. (Koivisto, 2013, s. 79.)

3 VERTAISTUKI

Vertaisella tarkoitetaan henkilöä, jonka kanssa voi jakaa samankaltaisia kokemuksia ja elämäntilanteita. Vertainen pystyy samaistumaan toisen henkilön asemaan omien kokemuksiansa kautta ja saa uusia näkökulmia. (Hannukkala ym., 2019, s.122–124.) Opinnäytetyössämme vertainen on opiskelija, joka jakaa saman kulttuuritaustan.

Vertaistuki on omaan kokemukseen perustuvaa monimuotoista tukea ja sen eri muodoista voi etsiä itselleen sopivan. Se voi olla kahdenkeskistä tai ryhmässä tapahtuvaa ja tukea voidaan tarjota kasvokkain, puhelimitse tai internetin välityksellä. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 72.) Vertaistuessa voidaan olla erilaisissa rooleissa, voidaan samaan aikaan olla antajan sekä saajan roolissa. Vertaiset voivat vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia vastavuoroisesti sekä antaa toisilleen keskinäistä tukea ja jakaa arvokkaita arkipäivän vinkkejä. Parhaimmillaan vertaistuki saa aikaiseksi yksilöiden tai ryhmien voimaantumisen. (Hannukkala ym., 2019, s.124–125.) Vertaistuessa täytyy kuitenkin itse olla aktiivisesti vertaisryhmään osallistunut, jotta saa vertaistuesta positiivisia kokemuksia ja hyötyä (Kaakinen ym., 2017). Vertaistuen tärkeimmät elementit ovat kuunteleminen, kertominen ja myötätunto. Toisen ihmisen lähellä oleminen ja aito kuunteleminen ilman arvostelua lisää välittämisen ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Tietoisuus ettei ole ainoa, joka on käynyt läpi saman asian herättää toivon selviytymisestä. Turvallisuuden tunnetta lisää sosiaalinen tuki ja yhteenkuuluvuus, jotka auttavat elämässä eteenpäin. Ilman sosiaalista tukea ihminen altistuu masennukselle ja syrjäytymiselle, joka on merkittävä riski hyvinvoinnille. (Hannukkala ym., 2019, s. 122–125)

Vertaistukea tarvitaan opiskeluiden eri vaiheissa. Vertaistuki toimii kannustavana sekä voimavaralähtöisenä, mikä auttaa opiskelijoita jatkamaan ja löytämään apua mahdollisiin ongelmiin. Vertaistuen avulla jaetaan kokemuksia muiden opiskelijoiden kanssa ja yhdessä pohditaan ratkaisuja ja eri näkökulmia. Ryhmässä opiskelijat saavat enemmän tietoa ja taitoa, jota jaetaan kaikille tasapuolisesti. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 72,178.) Vertaistuki parantaa osallistu-

jien itsensä ymmärtämistä ja ammatillista oppimista ja kehitystä. Vertaistuki nähtiin jatkuvana ammatillisen kehityksen tarpeena, joka tukee opiskelijan itsensä toteuttamista ja mielipiteidensä esiin tuomista. (Skaniakos ym., 2019.)

Korkeakouluopiskelijat tulevat eri elämäntilanteista, koska ollaan jo aikuisopiskelijoita. Opiskeluun kuuluvat mukaan myös elämän moninaiset tilanteet ja haasteet, vaikka opinnot ovat askeleita kohti haaveita ja aukaisevat uusia ovia tulevaisuuteen. Opiskelijat yrittävät sovittaa perhe-elämää, töitä sekä opiskelua ja voivat miettiä näiden keskellä talousvaikeuksia. (Rautamäki, 2020, s. 23.) Aikaisempien tutkimuksien mukaan yleisesti romanit perustavat perheen aikaisemmassa vaiheessa muihin verrattuna. Perheen yhteen sovittaminen on nähty tutkimuksissa olevan haasteena opiskeluiden etenemiseen tai ollut jopa syy opiskeluiden keskeytykseen (Rajala & Blomerus, 2015, s. 87). Osa opiskelijoista voi jopa saapua opiskelemaan toiselta paikkakunnalta. Jossain vaiheessa opintoja osa opiskelijoista kaipaa apua esimerkiksi valintojen tekemisessä, ammatti-identiteetin kasvussa tai opintoihin integroitumisessa. Korkeakoulunhenkilöstö tukee opiskelijaa ja auttaa löytämään eri tukimuotoja opiskeluun ja hyvinvointiin. (Ärting, 2020, s. 69.)

3.1 Vertaistuen merkitys

Ihmisen tulisi saada apua ja tukea lähiympäristön ihmisiltä, jotka tukevat ja auttavat selviytymään elämään kuuluvista vaikeuksista ja kriisitilanteista. On luontaisempaa hakea tukea vertaiselta, kun yleensä vertaistuen antajalta löytyy myötätuntoa ja kokemusta samasta elämäntilanteesta. Vertaiselta saama tuki on erittäin tärkeä, koska se luo perustan toivolle ja luottamukselle. Vertaistuen antajalle tämä lisää mielekkyyden ja merkityksellisyyden tunnetta, kun pystyy auttamaan ja tukemaan toista ihmistä. (Hannukkala ym., 2019, s. 122–124.) Vertaistuen katsotaan olevan keino, jolla ymmärretään paremmin menneisyyttä, sitoudutaan nykyhetkeen, mutta se antaa myös toivoa tulevaan ja sen kohtaamiseen (Mielenterveystalo, i.a.). Luonnollisessa vertaistuessa antaja ja saaja kohtaavat tasaveroisina, jossa toimivat toisilleen tukijoina ja tuettavina. Järjestyksessä vertaistuessa on kokeneempi mentori, joka ohjaa keskustelua ja jakaa

tietojaan sekä kokemustaan auktorille. Mentori on kokeneempi henkilö ja auktori yleensä vähemmän kokenut, jolloin he eivät ole samanarvoisessa asemassa. (Karjalainen ym., 2006)

Romanit ovat tottuneet vertaistukeen yhteisönsä kautta, mutta opinnäytetyösämme haluamme tarkastella sitä, miten romanit kokevat vertaistuen ammattikorkeakoulussa. Romaanikulttuuri on ihmissuhde ja tapakulttuuri, jota tunteet värittävät. Ihmisten väliset suhteet pohjautuvat heidän tunteisiinsa ja joskus jopa arvomaailmaansa ja myös vertaistuessa tunteet ovat suuressa osassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004, s. 8.) Vertaistuessa tunteiden ilmaiseminen, käsitteleminen sekä niiden ymmärtäminen ovat keskeisessä asemassa. Tunteet ovat myös mukana siinä mitä ihminen tekee ja siksi vertaistuen kokeminen on hyvin henkilökohtainen kokemus. Vuorovaikutuksella on suuri merkitys vertaistuessa toisen ihmisen ymmärtämiseen ja kohdatuksi tulemiseen. Vertaiset voivat ymmärtää toisiaan jopa ilman sanoja, koska heitä yhdistää saman kokeminen. Edellä mainitut asiat ovat hyvin konkreettisia vertaistuen kannalta, oli opiskelija minkä tahansa kulttuurin tai yhteisön edustaja. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 82—84.)

3.2 Ryhmäytyminen ja ryhmädynamiikka

Ihmisen perustarpeisiin kuuluu ryhmään kuulumisen, jossa tarvitaan toimimisen ja viestimisen taitoja. Ryhmäytyminen ei tapahdu hetkessä vaan vaatii prosessia, joka vie oman aikansa. Ryhmän kehityksessä tarvitaan tietoisia ryhmän jäseniä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja sitoutuvat toisiinsa muodostaen ryhmän. (Jauhiainen & Eskola, 1994, s. 92)

Ryhmädynamiikka on vuorovaikutusta ja analysointia ryhmän jäsenten välillä. Ryhmädynamiikka sisältää erilaisia kehitysvaiheita, kuten muodostusvaihe, kuohuntavaihe, sopimisvaihe, hyvin toimiva ryhmä, sekä ryhmän lopettaminen. Ensimmäisessä kehitysvaiheessa eli muodostusvaiheessa etsitään ryhmään sopivia menetelmiä ja laaditaan yhteiset pelisäännöt. Kuohuntavaiheessa tavoitteet selkiytyvät ja aletaan tuomaan enemmän omia mielipiteitä esille, koska ol-

laan jo enemmän tuttuja. Sopimisvaiheessa ryhmässä tapahtunut vakiintumista ja ryhmähenki on muodostunut. Ryhmän sisällä toiminta on saanut yhteisiä normeja ja sääntöjä, sekä jokainen ryhmässä oleva yksilö on löytänyt paikkansa. Hyvin toimivassa ryhmässä ilmapiiri on avointa ja siinä tehdään yhteistyötä sekä hyödynnetään jokaisen jäsenen vahvuuksia. Lopetusvaiheessa jäsenet nauttivat saavutuksista ja kiittelevät ja hyvästelevät toisiaan. (Kopakkala, 2005, s. 48–51).

Diakissa varmistetaan opiskelijoiden ryhmäytyminen tekemällä ryhmä- ja pari-töitä. Opiskelijat laitetaan teorian ja käytännön kautta pohtimaan omaa ryhmäytymistä ja sen kehitysvaiheita. Opiskeluissa ryhmäytyminen tukee opiskelijaa ja antaa varmuutta opiskeluiden etenemisestä sekä vahvistaa sosiaalista identiteettiä.

3.3 Sosiaalinen identiteetti

Sosiaalinen identiteetti kuvastaa miten tunnemme kuuluvamme tiettyyn ryhmään ja kuinka tärkeä ryhmä on meille. Mitä enemmän yksilö kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmään ja yhteisöön, sitä enemmän se määrittää hänen oman arvokkuuden tunnettaan. Sosiaalinen identiteetti muodostuu eri osien yhdistymisestä, johon kuuluu erilaisia sääntöjä ja normeja. (Hannukkala ym., 2019, s.117.) Minäkäsityksemme muodostuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa sekä ryhmäjäsenyyksistämme. Sosiaalinen identiteetti saa yksilön luokittelemaan ihmiset erilaisiin ryhmiin, joita voi olla sisä- ja ulkoryhmät. Yksilö itse tuntee kuuluvansa sisäryhmään ja ulkoryhmät ovat niitä, joihin yksilö ei itse kuulu. Sosiaalinen identiteetti muodostuu yksilön käsityksestä omasta ryhmäjäsenyydestään sekä niistä arvoista, normeista ja merkityksestä, jotka hän kokee ryhmässä tärkeäksi. (Helkama ym., 2020, s. 182).

Identiteetin merkitys erilaisissa tilanteissa riippuu siitä, miten yksilö näkee itsensä tilanteessa ja ympäristössä. Identiteetin käsite jaetaan henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen identiteettiin. Henkilökohtainen identiteetti erottaa yksilön muista ja tekee hänestä ainutlaatuisen. Yksilön asettelu on silloin minä vastaan muut eli

hän on yksilö muiden joukossa. Sosiaalisessa identiteetissä yksilö jakaa saman ryhmän muiden jäsenten kanssa. Silloin asettelu on me vastaan he, jolloin yksilö on osa omaa ryhmäänsä eikä toimi yksilönä. Puhuttaessa henkilökohtaisesta identiteetistä on kyse yksilöiden välisestä käyttäytymisestä. Sosiaalisessa identiteetissä on kyse ryhmien välisestä käyttäytymisestä. Kummassakin identiteetissä on kyse siitä, miten yksilö itsensä luokittelevat verrattuna muihin yksilöihin. (Helkama ym., 2020, s. 184).

Minäkäsitykseen vaikuttaa osittain kulttuurinen ympäristö. Kulttuuri-identiteetti voidaan rinnastaa laajaan sosiaaliseen ryhmään, jolla on omat norminsa ja arvonsa. (Helkama ym., 2020, s. 187). Kulttuuri-identiteetillä tarkoitetaan yksilön tunnetta ryhmään kuulumisesta, jossa ryhmän jäsenet käyttäytyvät ja toimivat samalla tavoin. Ryhmässä yhteisiä piirteitä voi esimerkiksi olla sama kieli, uskonto, arvopohja ja tapa toimia. Kulttuuri-identiteetti muokkautuu ja kehittyy läpi elämän. (Opetushallitus, i.a..)

Sosiaalinen identiteetti muodostuu, kun ihmiset kokevat kuuluvansa samaan ryhmään yhteisen kulttuurin kautta. Kulttuuri luo yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä määrittää persoonamme. Sama kulttuuritaustan omaava jakaa samankaltaiset arvot ja normit, joten ryhmäytyminen on luontevampaa. Haastateltavillemme on kaksi yhdistävää tekijää, yhteinen kulttuuri sekä opiskelijastatus.

4 OSALLISUUS

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen eri pääryhmään, osallisuus omassa elämässä, osallisuus vaikuttamisen prosesseina ja osallisuus paikallisesta hyvästä. Omassa elämässä osallisuus ilmenee mahdollisuutena päättää omista asioistaan ja säädellä omaa olemistaan ja tekemisiään. Ihminen, joka kokee oman elämänsä merkitykselliseksi, on hänen elämänsä silloin mielekkäämpää. Vaikuttamisen prosessissa pystytään vaikuttamaan eri osa alueella laajasti ja koko-

naisvaltaisesti, kuten ryhmissä, palveluissa tai koko yhteiskunnassa. Vaikuttamisen ollessa mahdollista tulisi huomioida vaikeassa ja heikommassa asemassa olevat ihmiset ja tuoda heidän äänensä kuuluviin. Muutoksia ei tehdä yksilötasolla vaan on pyrittävä tekemään rakenteellisia muutoksia, jotka vahvistavat yhteisöjä ja yhteiskuntaa. Osallisuus ilmenee paikallisesti, kun ihminen pystyy panostamaan yhteiseen hyvään. Tähän liittyy osallistuminen merkityksellisyden luomiseen ja kokemiseen sekä liittyminen vastavuoroisiin sosiaalisiin suhteisiin. Palveluja tulisi tehdä kaikkien saataville matalalla kynnyksellä sekä huomioiden kulttuuritausta. (Isola ym., 2017, s. 8–9.)

Sosiaalinen osallisuus voidaan kokea tunteiden kautta ja se tapahtuu usein vuorovaikutuksessa ja perustuu yksilön henkilökohtaiseen tunteeseen tai kokemukseen. Sosiaalisessa osallisuudessa peräänkuulutetaan tunnetta kuulumisesta yhteisöön, yhteiskuntaan sekä vaikuttamisen mahdollisuuksista oman elämän kulkuun. (Leemann ym., 2015.) Osallisuudessa koetaan olevan osa jotakin kokonaisuutta, tunteeseen vaikuttaa se, miten hänet kuullaan, nähdään ja kuinka voidaan vaikuttaa asioihin. Osallisuuden kautta ihmisellä on mahdollisuus ja oikeus päästä vaikuttamaan omiin asioihin. Sen myötä oikeus saada tietoa itseään koskevista asioista ja mahdollisuus kertoa niistä oma mielipiteensä. Osallisuus rinnastetaan sosiaaliseen hyvinvointiin ja siihen vaikuttaa ihmisten tarpeet ja heidän keskeinen vuorovaikutuksensa. Osallisuuden kokemuksella on erilaisia vaikutuksia ja ne voivat ilmetä esimerkiksi terveydentilassa, toimeentulossa, työttömyydessä ja yksinäisyydessä. (Leemann ym., 2018, 25,31.)

Opiskeluissa ja arjessa osallisuuden tunteminen ja kokeminen on tärkeää. Usein ihminen haluaa kokea olevansa osa jotakin kuten, yhteiskuntaa, yhteisöä tai tiettyä ryhmää. Osallisuus on merkittävää ihmisen hyvinvoinnille, kokemuksen kautta hän uskoo omiin kykyihinsä ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Myönteinen kokemus osallisuudesta motivoi ihmistä haastamaan itseään ja tarttumaan haasteisiin. Osallisuudella vähennetään eriarvoisuutta, syrjimistä ja syrjintää. Yhteiskunnassa olevat toiminnat tulisi olla edistyksellisiä, jotka hyödyttävät yksilöitä sekä koko yhteiskuntaa. Osattomuuden kokeminen on yksilöllistä ja

voi vaikuttaa ihmisen kuormittuneisuuteen, yksinäisyyteen sekä työkykyyn. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2020-c.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme romaniopiskelijoiden ammattikorkeakoulussa kokemaa osallisuutta. Syrjintäkokemukset ovat voineet aiheuttaa romaneille alentuneen itsetunnon, joka kasvatuksen kautta saattaa siirtyä sukupolvelta toiselle. Romaneiden kesken koulutuksen arvostus on noussut ja heikkoa koulutustaustaa selittää osittain yhtenäiset syrjintäkokemukset. Osattomuuden tunne vaikuttaa opiskelumotivaatioon ja oppimiseen. (Blomerus, 2011, s. 26.) Romaneiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta voidaan edistää muun muassa koulutuksen kautta. Koulutus romaneille vaikuttaa sekä yksilöiden että yhteisöjen hyvinvointiin sekä terveyteen. (Weiste- Paakkanen, 2018, 30.) Yksilöllinen hyvinvointi on sekoitus osallisuutta erilaisissa suhteissa – sitä, mitä ihminen kokee olevan mahdollista tavoitella ja saavuttaa. Positiivisen vaikutuksen kautta voidaan innostaa ja olla esimerkillisiä oman yhteisön keskellä, jolloin rohkaistaan ja kannustetaan myös muita uskaltautua tarttua uusiin haasteisiin. (Weiste-Paakkanen ym. 2018, 13–14.)

Perusoikeusuudistuksen (L969/1995) kautta on otettu romanit huomioon ja sitä kautta on pyritty takaamaan heidän perusoikeutensa ja vaikuttamis- mahdollisuudet valtakunnallisesti, alueellisesti sekä paikallisella tasolla. Vaikka kyseinen lainsäädäntö on positiivinen romaneita kohtaan, niin ei voida aina taata yhdenvertaisuutta tai sitä ettei syrjintää tapahtuisi. Romanit kohtaavat edelleen syrjintää esimerkiksi asunnon saamisessa ja työnhaussa. Edellä mainitut asiat vaikuttavat siihen, että ihminen kokee itsensä ulkopuoliseksi ja tämä saa aikaan osattomuuden tunteen. (Huttu 2018, s. 9–10.)

4.1 Suomen romanipoliittinen ohjelma ROMPO

Suomessa on kiinnitetty huomiota siihen, että romanit ovat yksi vanhimmista vähemmistöistä maassamme ja heidän osallisuuteensa on haluttu puuttua hyvinvointipolitiikan kautta. Romanipoliittista ohjelmaa kutsutaan nimellä ROMPO ja sen päällimmäisenä tavoitteena on vahvistaa romanien osalli-

suutta sekä yhdenvertaisuutta elämän eri osa-alueilla. (Huttu 2018, s. 9–10.) Romaneita kohtaan suunnatut toimenpiteet parantavat heidän sosioekonomista asemaansa ja ihmisoikeuksia. Suunnitelmissa pyritään lisäämään romaneiden omaa aktiivisuutta ja osallisuutta sekä vaikuttamismahdollisuuksia. (Huttu 2018, s. 17.)

ROMPO sisältää toimenpideohjelman ja sen kohdennetut toimenpiteet ovat vaikuttaneet suoraan romaneiden elinolosuhteisiin. Muutokset ovat tapahtuneet parantuneissa asuinolosuhteissa, varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen osallistumisessa, perusopetuksen ja ammatillisen koulutukseen osallistumisessa. Tähän muutokseen ja myönteiseen onnistumiseen on tarvittu viranomaisten sekä romaneiden yhteistyötä. Yhteistyöhön on tarvittu yksittäisiä henkilöitä, järjestöjä sekä yhteistyöprojekteja, joilla on ollut tietoinen pyrkimys kehittää romaneiden asioita ja viedä niitä eteenpäin. ROMPON kautta on voitu mahdollistaa romanien aktiivista yhteiskunnallista otetta ja osallisuutta. Vähemmistön jäsen, joka kokee yhdenvertaisuutta ja on saanut osallisuuden kokemuksen, voi haluta olla myös osana rakentamassa yhteiskuntaa. (Huttu 2018, s. 9–10.)

4.2 Valtakunnallinen romaniasiain neuvottelukunta RONK

Romaniasiain neuvottelukunta toimii romaneiden ja eri viranomaisten siltana kehittäen yhteistyötä sekä tukee syrjinnänvastaista työtä ja yhdenvertaisuutta. Neuvottelukunnan tehtävänä on olla mukana edistämässä romaneiden tasa-vertaisia osallistumismahdollisuuksia sekä parantaa elinolosuhteita. RONK edistää taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä elinolosuhteita toimimalla yhteistyössä romaneiden ja eri viranomaisten kanssa yhteistyö- ja asiantuntijaelimellä. Neuvottelukunta seuraa ja antaa lausuntoja viranomaisille romaneiden osallistumismahdollisuuksista ja elinolosuhteiden kehityksestä, joka edistää tasa-arvoa. RONKin tehtävänä, on myös romanikielen ja kulttuurin vahvistaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a..) Työn painopiste on kotimaan toiminnassa, jossa tehdään tiiviisti yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Romaneiden oikeuksia edistetään ja olosuhteita pa-

rannetaan osallistumalla myös kansainväliseen yhteistyöhön muiden maiden kanssa. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013.)

Neuvottelukunnan jäsenistä puolet edustaa romaniväestöä ja muut jäsenet edustavat Opetushallitusta ja eri ministeriöitä, kuten sosiaali- ja terveysministeriötä, ulkoasiainministeriötä, sisäministeriötä, ympäristöministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä, sekä opetus- ja kulttuuriministeriötä. RONK työskentelee sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Neuvottelukunnan lisäksi Suomessa toimii neljä alueellista neuvottelukuntaa. Alueelliset neuvottelukunnat sijaitsevat Etelä-, Lounais-, Itä-, ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen yhteydessä. Alueelliset neuvottelukunnat toimivat poikkihallinnollisina yhteistyöeliminä viranomaisten ja romaneiden välillä. Tavoitteena on alueellisella ja paikallisella tasolla kehittää romanien asemaa. Romanit halutaan myös saada osallistumaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Alueellisilla neuvottelukunnilla on pyrkimyksinä ehkäistä romaneihin kohdistuvaa syrjintää sekä edistää yhdenvertaisuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tarkastella romaniopiskelijoiden vertaistuen merkitystä ja sen kokemuksia ammattikorkeakouluopinnoissa. Analysoimme osallisuuden merkitystä opiskeluihin ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vertaistuella tarkoitamme ihmisten välisten suhteiden tasavertaisuutta, jolloin opiskelijat ovat yhdenvertaisia ja voivat saada vertaistukea toisistaan.

Haluamme tulosten myötä saada selville, miten romaniopiskelijat voivat auttaa toisiaan ja kuinka heitä voitaisiin jatkossa tukea opiskeluiden suhteen enemmän. Tavoitteenamme on tulosten myötä antaa opiskelijoille lisäkannustusta ja avartaa heidän näkökantaansa erilaisista tukikeinoista. Tutkimus edes-

auttaa opiskelijoita, kouluja sekä erilaisia romanijärjestöjä. Romanijärjestöt tekevät työtä opiskelun sekä työllistymisen tukemiseksi ja he voivat hyödyntää tutkimuksemme tuloksia omassa työssään. Myös aikaisemmat tutkimukset osoittavat romanijärjestöjen työn olevan merkityksellistä. Kuitenkin romanijärjestöt tarvitsevat taloudellista tukea, että voivat jatkaa ja laajentaa kyseistä työtänsä. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 53.)

Tutkimuskysymykset:

1. Millaista tukea romaniopiskelija tarvitsee korkeakouluopinnoissa etenemiseen?
2. Millä tavalla vertaistuki tukee romaniopiskelijan etenemistä korkeakouluopinnoissa?
3. Miten romaniopiskelijoiden vertaismentorointia voisi kehittää korkeakouluopinnoissa?

6 DIAK TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ

Diakilla on viisi toimipistettä eri puolilla Suomea, jotka toimivat yhteistyössä keskenään. Kampuset sijaitsevat Helsingissä, Porissa, Pieksämäellä, Oulussa ja Turussa. Kaikissa Diakin toimipisteissä on läsnä olevaksi ilmoittautunut 3700 opiskelijaa, joista 2124 opiskelee Helsingin kampuksella. Yhteensä henkilökuntaa on noin 250 henkilöä eri kampuksilla. (Diak, i.a.-c..) Diak on yksityinen ja valtakunnallinen ammattikorkeakoulu, jonka pääomistajat ovat kirkollisia yhteisöjä. Diakissa on kristillinen arvopohja, jossa opiskelu- ja työyhteisö on moniuskontoista ja monikulttuurista. Se on suurin kouluttaja Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakonian ja nuorisotyön virkoihin sekä sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen järjestäjä. Diak on mukana toteuttamassa ja kehittämässä erilaisia tutkimuksia ja hankkeita sekä toimii yhteistyössä monien järjestöjen ja organisaatioiden kanssa. (Diak, i.a..) Opinnäytetyön tutkimusympäristönä toimii Dia-

konia- ammattikorkeakoulu. Haastateltavat ovat pääosin Helsingin kampukselta sekä muutama opiskelija Porin kampukselta. Haastattelemme sosiaali-, terveys- ja kirkonalan opiskelijoita, joista valmistuu alan ammattilaisia sekä asiantuntijoita yhteiskunnan ja kirkon palvelukseen.

Diakonia- ammattikorkeakoulun yksi tärkeimmistä arvoista on yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, joka mahdollistaa eri taustoista tuleville opiskelijoille loistavan oppimisympäristön. Tavoitteena on luoda kunnioittavaa ja tasa-arvoista ilmapiiriä sekä kohdellaan kaikkia työ- ja opiskeluyhteisön jäseniä kunnioittavasti, eikä epäasiallista kohtelua, syrjintää ja häirintää hyväksytä. Diakissa toimitaan yhteisöllisyyden hyväksi ja ymmärretään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2018, s.8.)

Diakonia-ammattikorkeakoulussa järjestettiin erillishaku, joka on tarkoitettu ali-edustetuille, eli romani- ja maahanmuuttajataustaisille hakijoille. Aliedustettujen haulla toteutetaan yhdenvertaisuutta jo hakuvaiheessa, niille kenen ammatinvalinta on selkeä, mutta opiskelutaitoihin tarvitaan tukea. Hakijoille järjestettiin tukipajoja, jossa annettiin ohjeita ja neuvontaa, kuinka valmistautua pääsykokeisiin. Tukipajoissa käytiin läpi ammattikorkeakoulun opiskeluvalmiuksia ja mitä on hyvä tietää hakuprosessista ja opiskelusta ammattikorkeakoulussa. Aliedustettujen haussa esivalintakokeen aikaa on pidennetty, tarkoituksena antaa mahdollisuus aliedustetuille hakijoille. Tavallisen esivalintakokeen aika on lyhyt ja hitaammin kirjoittavat tai lukevat voivat jäädä heikompaan asemaan muihin hakijoihin verrattuna. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2019.)

6.1 Yhteistyötaho

Yhteistyötahonamme toimii Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulussa kaksi lehtoria, jotka työskentelevät kuraattorina ja opinto-ohjaajana. Molemmat lehtorit ovat myös mukana erilaisissa Diakissa toteutettavissa hankkeissa. Lehtorit vastaavat Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin kampuksella järjestetystä vertaismentoroinnista ja heidän tehtävänä on tukea opiskelijoiden hyvinvointia. Haastattelemme yhteistyötahomme näkökulmaa vertaistuesta ja kuinka se

tukee opiskelijaa. Tarkastelemme heiltä myös, millaisena romanien vertaistuen tarve näyttäytyy.

Yhteistyötahomme organisoivat Diakonia-ammattikorkeakoulussa järjestettyä vertaismentorointia opiskelijoiden kesken, jos opiskelija kokee sitä tarvitsevänsä. Toiminta on koulun sisäänrakennettu toimintamalli, joka mahdollistaa tuen antajalle sekä tuettavalle tarvittavia työkaluja, jotta opiskelut sujuvat ja opiskelijat pääsevät opiskeluissaan eteenpäin. Tavoitteena on tukea ja antaa vertaistukea itseohjautuvuuteen, joka sisältää arjenhallinnan, aikataulutuksen sekä oman elämän ja opintojen yhdistämistä. Vertaismentorointi on suunnitelmallista ja siitä vastaavat lehtorit ja mentorointiin osallistuneet opiskelijat.

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opiskelemme sosionomiopintoja Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Niiden kesto on noin 3,5 vuotta jos kulkee yleisen opintosuunnitelman mukaan. Opintojen alussa vuosikurssillamme oli 64 opiskelijaa, joista seitsemän oli romanio opiskelijoita. Opintojen aikana romanio opiskelijoiden välille syntyi luonnostaan toisillemme tukiverkosto, vaikka opiskelemme eri paikkakunnilta emmekä kaikki olleet entuudestaan tuttuja. Opinnäytetyötä pohtiessamme meitä alkoi kiinnostamaan opiskelijoiden välinen vertaistuki ja sen vaikutus opiskeluihimme. Opinnäytetyön selkiytyessä pyysimme yhteistyötahoiksi Diakista kahta lehtoria, jotka ovat mukana järjestetyssä vertaismentoroinnissa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda esille, onko romanien vertaistuella merkitystä opintojen etenemisessä ja miten sitä koetaan sekä kuinka sitä voidaan tukea. Opinnäytetyössämme olemme huomioineet aikaisempia tutkimuksia, joita romaneista on tehty opiskeluiden suhteen.

7.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta, siten, että siinä tutkija osallistuu tutkimukseen ikään kuin sisäpiirin tarkkailijaksi. Molemmissa tapauksissa on tutkijan kuitenkin muistettava roolinsa. Kvantitatiivinen yleistävä tutkimus, näkee maailman staattisena ja seisahtuvan paikallaan, joka tutkii tiettyä tilannetta tai hetkeä. Kvalitatiivinen puolestaan katsotaan olevan prosessimaista ympärillä olevaa sykkivää elämää, johon tutkijana osallistutaan. Kvalitatiivinen tutkimus on silloin ajankohtainen menetelmä, jos ollaan tekemässä esitutkimusta tai selvitystä jostakin ilmiöstä. Opinnäytetyössämme perehdyimme tutkimusten erilaisiin menetelmiin ja päädyimme kvalitatiiviseen tutkimukseen, koska sen tavoitteena on useimmiten tutkittavien omien tulkintojen ja näkökulmien esille nostaminen sekä niiden tunnistaminen. Yleisemmin kvalitatiivista tutkimusta käytetään silloin, kun halutaan tarjota ääni tietyille rajatuille tekijöille, kuten ihmisryhmille. (Hakala, 2018, s. 20–22.) Opinnäytetyössämme tuomme esille romaniopiskelijoiden kokemuksia aiheeseemme liittyen.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ymmärtää, tulkita ja kuvata kohteena olevaa ilmiötä. Tavoitteena on kerätä tutkimusaineistoa todellisista konteksteista ja tilanteista. Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on haastateltavien oma ääni ja näkökulmat, joka soveltuu parhaiten meidän opinnäytetyömme tarkoitukseen. Opinnäytetyössämme haluamme tuoda esille haastateltavien omia kokemuksia ja merkityksiä vertaistuesta. Aineiston keräämisen ja tulkinnan kannalta tärkeää, tutkitaan aineistoa ilman ennakkoletuksia. Kuitenkin tutkijan osallistuminen ja omat havainnot sekä keskustelut ovat tärkeitä. (Thitz & Ylönen i.a..) Tärkeintä ei ole kootun datan määrä vaan tutkimuksen kelvollisuuden täyttäminen, sekä millaisiin johtopäätöksiin tulkinta yltää (Hakala, 2018, s. 20).

7.2 Havainnointi

Havainnoinnin avulla saadaan tietoa, siitä kuinka ihmiset toimivat. Haastattelun lisäksi tai tukena käytetään havainnointia, mutta sitä käytetään myös itsenäises-

ti. Kuitenkaan tieteellisessä tutkimuksessa ympäristöämme koskevat havainnot eivät ole kelvollisia sellaisenaan, koska ne ovat sen verran epämääräisiä ja tulkinnanvaraisia havaintoja. Ilmiön tarkastelu havainnoinnin kautta esiintyy yleisesti merkinä puheessa tai keskustelussa, näitä voi olla sana, lause tai ajatus ja näihin kiinnitämme huomiota haastatteluja tehdessämme. Näkemiseen kiinnitämme myös huomiota, joka on erittäin tehokasta havainnointia. Varsinkin kun tutkimuksemme kohteena on ihminen ja hänen kokemuksensa. Havainnointi aineistoa voidaan kerätä tilanteen ulkopuolella tarkkaillen tai tutkimuskohteen toimintaan osallistumalla. Laadullisessa tutkimuksessa käytetty havainnointi ja sen havainnot ovat päätelmiä sekä johtolankoja, joilla saadaan uutta tietoa ilmiöstä ja merkityksestä. (Vilka, 2018, s. 156–163.)

Ihmisten ja ryhmien käyttäytymisestä hankitaan tietoa havainnoimalla, joka on vuorovaikutustilanne. (Vesterinen, 2018.) Haastattelut käytiin vuorovaikutustilanteessa Teams- sovelluksen kautta. Havainnointia vaikeutti se, ettei haastattelua toteutettu kasvokkain tapahtuvana vuorovaikutustilanteena. Pääasiassa kiinnitimme havainnoinnissa huomiota haastateltavan puheeseen, sanojen painottamiseen ja toistoihin, jonka myötä ymmärsimme haastateltavan painottavan aihepiiriin merkityksellisiä asioita. Mahdollisuuksien mukaan toteutimme haastattelut kamerayhteyden avulla, jolloin pystyimme havainnoimaan myös haastateltavan sanatonta viestintää, kuten eleitä, ilmeitä sekä äänen painoa.

7.3 Teemahaastattelu

Käytetyimpiä tiedonkeruutapoja on haastattelu, joka soveltuu opinnäytetyöhömme parhaiten ja sen idea perustuu siihen, että halutaan tietoa ihmisten elämästä ja paras tapa on kysyä ihmiseltä itseltään. Haastattelu on aina haastattelijan alulle panema ja toteuttama alusta loppuun sekä se on etukäteen suunniteltu. (Turtiainen 2017.) Haastattelu on keskustelua, jossa tehtävänä on saada selville haastateltavilta tutkimuksen aihepiiriin sisältämät asiat. Vuosien saatossa on haastattelututkimukset ovat muokkautuneet enemmän keskustelunomaiseen suuntaan, jotta tilanne olisi luontevampi ja miellyttävämpi sekä haastateltava olisi vapautuneempi. On kuitenkin tärkeää erottaa erityispiirteet,

jotka erottelevat tutkimushaastattelun spontaanista keskustelusta ilman päämäärää. Tutkimukseen tuleva haastattelu on tavoitteellinen tiedonkeruu tilanne, joka usein nauhoitetaan ja sen toteuttaa tutkija. (Eskola ym., 2018, s. 28.) Haastatteluissa voi olla joko suljettuja tai avoimia kysymyksiä, näin ollen vastaukset ovat myös joko suljettuja tai avoimia. Käytämme avoimia kysymyksiä ja tiedostamme sanallisten vastausten olevan työläämpiä, mutta toimivat ne joissakin tapauksissa tehokkaammin ja voidaan saada tutkimukseen tärkeää tietoa, joka muussa tapauksessa voisi jäädä huomioimatta. Tilanteissa, joissa valmiita vaihtoehtoja ei haluta antaa vaan halutaan nimenomaan tutkimuksen kannalta yksilöllistä tietoa, on avoimet kysymykset välttämättömiä. (Vehkalahti, 2014, s. 24–25.)

Haastattelu on joko strukturoitu tai strukturoimaton ja tämän jaottelun välimaastoon tipahtaa teemahaastattelu, koska kysymysten muotoilu sekä niiden järjestys on kaikille haastateltaville samat. (Eskola ym., 2018, s. 29.) Opinnäytetyöhömmä valikoitui teemahaastattelu, joka on suosittu tutkimushaastattelutapa. Varsinkin, kun halutaan tietää, mitä haastateltavat ajattelevat jostakin tietystä aiheesta. On koettu tehokkaimmaksi keinoksi kysyä asiasta suoraan asian omaisilta ja näin ollen saadaan tarkennettua aineistoa ja materiaalia kyseisestä tutkittavasta aiheesta. Teemahaastattelu pitää sisällään teema-alueet, jotka ovat jo ennalta määrätty. Haastattelemalla saadaan luotua mahdollisuus tuoda julki haastateltavan omat mielipiteet, kokemukset tietystä aiheesta sekä tarjota mahdollisuutta saada äänensä kuuluviin. (Eskola ym., 2018, s. 27–31.)

7.4 Aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmiä on kolmea erilaista: positivismi, hermeneutiikka sekä fenomenologia. Positivismissa tieto artikuloidaan tosiasioina eli ”faktoina”. Tuotetaan tieto mittaamisen ja määrien avulla. Hermeneutiikassa tieto tuotetaan tulkinnan ja jatkuvan vertailun kautta ja artikuloidaan ”merkityksinä”. (Vesterinen, 2018.) Fenomenologinen tutkimus soveltuu tähän opinnäytetyöhön, koska tässä tarkastellaan ihmisen omia kokemuksia. Tämä tapahtuu joko yksilön omista tai yleisistä kokemisen tavoista (Vilka, 2018, s.163.) Haluamme tuoda

erityisesti esille ihmisen kokemuksen ja sen merkityksen. Kokemuksella tarkoitetaan, kuinka ihminen itse kokee kokemuksensa ja mikä merkitys kaikella sillä on hänen olemassaololleen. Fenomenologinen tutkimussuuntaus sopii käsitysten ja kokemusten tutkimiseen. Suuntausta ohjaa humanistinen käsitys siitä, kuinka ihminen on ajatteleva ja kokeva yksilö, jolla on omat ajatukset, tunteet, kokemukset ja käsitykset. (Aarnos, 2018, s. 183–184.)

Aineiston tai tutkimuksen tekstien puhtaaksi kirjoittamista kutsutaan litteroinniksi. Aineiston keräämisen jälkeen se kirjoitetaan helpottavampaan muotoon sen hallitsemista ja analysoimista varten. Analyysitapa vaikuttaa miten tarkasti litteroidaan, tärkeää kuitenkin saada kaikki kirjoitettua ylös. Toisinaan saatetaan haastatteluista vaan poimia omaan aiheeseen keskeiset tai oleelliset asiat. Huolellisen harkinnan jälkeen voidaan tehdä rajauksia. Tärkeää huomioida, että tutkimuksessa voi olla riski, että jotain tärkeää materiaalia voi jäädä huomioimatta, kun tehdään rajauksia. (Kvalimotv, i.a..)

Haastattelimme kahta Diakissa työskentelevää lehtoria, jotka vastaavat vertaismentoroinnista. He toivat esille ammatillisen näkökulman vertaistuesta sekä sen esiintyvyydestä. Lehtorit haastateltiin yhdessä ja kysymykset lähetettiin sähköpostilla etukäteen, jotta he saivat valmistautua. Haastattelun kesto oli 45 minuuttia, joka äänitettiin haastateltavien luvalla. Haastattelimme myös 13 romanopiskelijaa, jotka olivat eri vuosikursseilta. Haastattelijoiden ikäjakauma oli 24–51-vuotta, heistä kahdeksan oli naisia ja viisi oli miehiä. Haastateltavat opiskelevat sosionomi-, sosionomi-diakoni- ja sairaanhoitajatutkintoa. Osallistujat ovat Helsingin ja Porin kampuksilta ja saapuvat opiskelemaan eri puolilta Suomea. Kasvokkain toteutettavaa haastattelua oli mahdollon toteuttaa maailmanlaajuisen koronapandemian ja sen rajoitusten vuoksi. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, jotka toteutettiin etäyhteydellä Teams-sovelluksella. Haastatteluiden kestot olivat 30–60 minuuttia, jotka äänitettiin haastateltavan luvalla. Opiskeluiden myötä haastateltavat olivat ennestään tuttuja. Haastattelujen alussa kerroimme, minkälaisesta haastattelusta oli kysymys ja kuinka vastauksia hyödynnetään opinnäytetyössä.

7.5 Aineiston analyysi

Haastattelun tavoitteena kertoa jotain kiinnostavaa tutkittavasta ilmiöstä. Kaikessa tässä tarvitaan ilmiön tuntemista sekä tilastollisten menetelmien hallintaa ja osaamista. (Vehkalahti, 2014, s. 87.) Analyysimenetelmän tavoitteena on tiivistää kerätty tieto jättämättä mitään oleellista pois, joka voidaan tehdä teemoittelun avulla. Teemoittelu soveltui opinnäytetyöhömme parhaiten, jonka avulla saatiin aineistosta esiin merkitykselliset tekijät ja vastauksia ennalta määrättyihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessamme pyritään poimimaan haastatteluista esille tulleet teemat, jotka koskevat aihettamme ja tätä lähestymistapaa kutsutaan aineistolähtöiseksi. Teemoittamisessa yksinkertaistetaan tekstiä lukijalle ja esitetään teemat, joita tarkastellaan. Haastattelumme kysymykset liittyivät vahvasti vertaistukeen, mutta informanttien eli tutkittavien kautta nousi esille lisää tärkeitä teemoja. Merkityksellinen sisältö kootaan ja muotoillaan kirjallisesti. Teemat voivat mennä keskenään limittäin ja antavat toisilleen lisämerkitystä. (Moilanen ym., 2015, s. 61–62.)

Haastattelun vastaukset perustuivat vastaajien omiin kokemuksiin, eikä niihin voinut ennakoivasti varautua. Vastauksista tuotettiin kirjallista tekstiä tematiikkaan ja tarkoitukseen liittyen. Haastattelun litterointiin luotiin pohja Wordiin, johon keräsimme kaikki haastattelujen kysymykset sekä vastaukset sanatarkasti. Kokosimme ja erittelimme haastatteluista tulleita vastauksia pääteemojemme alle, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme. Kuviossa 1. esitellään haastatteluiden pohjalta nousevat selkeät alateemat. Alateemat olivat opiskeluvalmiuksien vahvistaminen, vertaistuen voima romaniopiskelijalle, opiskelun ja perheen yhteensovittamisen haasteet ja kehittämisideat. Analysointivaihe oli jännittävä, koska vasta tässä vaiheessa pystyi todella näkemään opiskelijoiden kokemuksia ja vertaamaan niitä myös yhteistyötahon vastauksiin. Analysointi vaihe oli jännittävä, koska vasta tässä vaiheessa pystyi todella näkemään opiskelijoiden kokemuksia ja vertaamaan niitä myös yhteistyötahon vastauksiin. Litteroitua tekstiä tuli 36 sivua Arial 12 fontilla ja rivinväli oli 1,5. Analysointivaiheessa pohja ei kuitenkaan ollut virallisessa muodossa, vaan siirsimme litteroidun tekstin myöhemmin opinnäytetyöhömme tiivistetyssä muo-

dossa. Litterointiin kului useampia tunteja ja sen valmiiksi kirjoittamiseen meni viikko.

Kuvio 1. Haastatteluiden pohjalta nousevat alateemat.

HAASTATTELUISTA NOUSSEET ALATEEMAT:
• Opiskeluvalmiuksien vahvistaminen
• Vertaistuen voima romaniopiskelijalle
• Opiskelun ja perheen yhteensovittamisen haasteet
• Kehittämisideoita

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimustulokset esitellään teemoittain ja niiden myötä vastataan tutkimuskysymyksiin. Tavoitteena on kuvailla millaista tukea romaniopiskelijat kokevat tarvitsevänsä sekä millä tavalla vertaistuen koetaan auttavan opiskeluiden etenemisessä. Lisäksi tuloksissa käsitellään tarvetta vertaistuen kehittämiseen. Romanien keskinäinen yhteys tuli haastatteluiden kautta esille merkittävänä tekijänä, jota haastateltavat painottivat useasti. Tuloksista selviää, miten ammattikorkeakoulun tuki näyttäytyi romaniopiskelijalle sekä millä tavoin ulkopuoliset asiat ilmenivät opiskeluissa. Lehtoreiden näkemykset minkälaisesta tuesta romaniopiskelijat hyötyvät ja minkälaiset ovat heidän opiskeluvalmiutensa tulevat ilmi tutkimustuloksien kautta. Samalla tarkastellaan lehtoreiden kehittämisehdotuksia vertaistuesta.

8.1 Opiskeluvalmiuksien vahvistaminen

Haastateltavat kertoivat ammattikorkeakouluopiskelun olevan mielenkiintoista, mutta samalla haastavampaa kuin aikaisemmat opinnot. Haastatteluista ilmeni, kuinka tehtävien tekeminen vaati aikaa ja perehtymistä. Aikatauluttaminen koettiin usein myös hankalaksi. Ammattikorkeakoulussa tehtävät ovat laajoja, jotka vaativat materiaalien tutkimista ja aiheisiin perehtymistä ennen tehtävien aloittamista. Usein tehtävät ovat ryhmätöitä, jotka vaativat aikataulujen sopimista ja sitoutumista muiden ryhmäläisten kanssa. Useammilla haastateltavista oli lapsia ja haasteeksi muodostui perheen arjen ja koulutehtävien yhteensovittaminen. Tehtävien suoriutumiseen tarvittiin perheeltä tukea ja ymmärrystä.

Maailmanlaajuinen koronapandemia rantautui Suomeen vuoden 2020 alussa, jonka seurauksensa kaikki opiskelijat siirtyivät etäopetukseen. Vastaajat toivat esille, miten etäopiskelu on tuonut haasteita opiskeluun. Ryhmäytyminen ja tehtävien ymmärtäminen sekä tekeminen on ollut haastavaa etäopiskelun aikana. Opettajilta saa etäyhteyden kautta tarvittaessa tukea ja neuvoja tehtävien tekemiseen. Opiskelijat eivät kokeneet tukea samanlaiseksi kuin kasvotusten tapahtuva vuorovaikutus. Lisähaasteita opiskeluun etänä on tuonut itseohjautuvuus, aikataulujen suunnitteleminen ja opiskelumotivaation ylläpitäminen. Tunnit ja seminaarit on järjestetty etäyhteyksien kautta, mutta pitkittyneen pandemian takia opiskelijat saattavat kokea motivaation puutetta ja keskittyminen etäopetukseen on vaikeampaa. Lehtoreiden haastatteluissa esille nousi myös maailman laajuinen pandemia, joka näkyi poikkeuksellisena aikana myös opiskelijoiden suhteen. Lehtoritkin toivat esille, miten etäopiskelu on tuonut enemmän ryhmäytymisen haasteita ja opiskeluun integroitumisen vaikeutta. Lehtorit kertoivat kuinka yksinäisyys ja sen kautta tulevat ongelmat ovat lisääntyneet, joka näkyy myös opiskelijoilla. Toinen lehtoreista on mukana Diakissa kehitetyssä hankkeessa, jossa vertaisuuden teema tulee olemaan keskeisessä osiossa ja olemaan konkreettinen käden ojennus opiskelijoiden tukemiseksi.

Romaniopiskelija: Vertaistukea tarvitaan motivaation löytymiseen ja tsemppaamiseen. Kun ollaan etänä, niin on paljon haastavampaa ja erilaista olla apuvälineitten välityksellä ja puuttuu se sosiaalisuus.

Lehtorit: Poikkeuksellinen aika lisää vertaisuuden tarvetta ja vertaisuuden teema tulee olemaan keskeisessä osiossa tulevassa hankkeessa. Ote hanke on kehitetty ja konkreettinen käden ojennus opiskelijoiden tukemiseksi. Mutta tärkeä aihe myös normaalina aikana, koska yksinäisyys on lisääntynyt ja se vaikuttaa myös opiskelijoita.

Diakissa tehdään paljon ryhmä- ja paritöitä, jotka auttavat yleisesti opiskelijoita ja tätä kautta yritetään varmistaa opiskelijoiden ryhmäytyminen keskenään. Ennen pandemiaa aloittaneet opiskelijat ovat ryhmäytymisen suhteen onnekkaita, koska useimmille se on ollut juuri tarvittava yhteenkuuluvuuden muoto. Kasvokkain tapahtuvassa ryhmäytymisessä pääsee eri tavalla dialogiseen yhteyteen ja tekemään pari- ja ryhmätöitä kuin etäyhteyden välityksellä. Ryhmäytyminen tukee opiskelua, koska sen kautta voidaan käydä yhdessä lävitse tehtävänantoa ja saada varmuutta, miten tehtävässä tulisi edetä. Lehtorit toivat esille, jos ryhmäytymistä ei tapahdu heti opintojen alussa on opiskelija enemmän riippuvainen koulun ammatillisesta ohjauksesta.

Romaniopiskelija: Jollekin riittää, että ryhmäytyminen sujuu hyvin ja tehdään yhdessä tehtäviä.

Lehtorit: Ryhmäytymiseen kiinnittää vahvemmin huomiota sekä opintojen alussa, että erityisesti jokaisen opintojakson alussa.

Romaniopiskelijat kokivat, että tehtävät tarvitsevat usein toisen vertaisen mielihoidetta, vaikka se olisikin yksilötehtävä. Keskinäinen ajatuksien vaihto auttaa etenemään tehtävissä ja saa opiskelijalle varmuutta edetä eteenpäin. Toisen romanin kanssa reflektointi on tärkeää ja keskustelujen yhteydessä syntyy ulottuvuuksia, joita voi hyödyntää tehtävissä. Romaniopiskelijat tarvitsevat vahvistusta siihen, että ovat ymmärtäneet asiat oikein ja varmistavat asioita useimmin kuin muut opiskelijat, esimerkiksi opettajalta tai oppilailta. Romaniopiskelijoiden mukaan varmistelu ja omien ajatusten esille tuominen on helppompaa, kun luokassa tai saatavilla on toinen romani. Vastaajien mukaan silloin ei tarvitse kokea kysyvänsä tyhmiä kysymyksiä tai itseänsä huonommaksi, vaikka tarvitsisi pienissäkin asioissa varmistelua. Lehtoreiden näkemykset tuen tarpeesta ovat samansuuntaisia romaniopiskelijoiden kanssa. Heidän mieles-

tään romaniopiskelijat kaipaavat varmuutta siitä, että ovat ymmärtäneet tehtävänannon ja miten edetä eri tehtävissä. Samoin lehtoreilla oli kokemus siitä, että romanit tukeutuvat enemmän toiseen romaniopiskelijään. Kysymyksiä ei esitetä opettajille yhtä paljon, jos luokassa on toinen romaniopiskelija, jolta kysyä tai saada tukea.

Romaniopiskelija: Kun olin tehnyt jonkun yksilötehtävän niin soitin sitten luokkakavereille ja kysyin, että onko tää edes sinnepäinkään ja sitten sai palautetta tehtävästä. Ja nyt tän pandemian aikana motivaatio on laskenut ja sitten on tosi kiva, kun kanssaeläjät soittaa ja tsemppaa ja se on ollut tosi tärkeätä.

Romaniopiskelija: Koko ajan läsnä vertaistuen tarve. Samat ongelmat ja sama tausta madaltaa kynnystä vertaistuen tarpeeseen, kokemiseen ja jakamiseen

Lehtorit: Romaniopiskelijoilla on enemmän kysymyksiä ja ymmärtämisen varmistamista sekä ryhmäohjauksessa että keskimääräistä enemmän yksilöohjauksen tarpeita.

Opinto-ohjaaja, kuraattori sekä tuutoripalvelut ovat keskeisiä tukimuotoja Diakissa, mutta hyvänä palveluna toimii myös järjestetty eli ohjattu vertaismentorointi. Muutama vastaajista mainitsi käyttävänsä koulun tuki- ja ohjauspalveluita ja kertoivat niiden olleen hyvin merkittäviä tukimuotoja. Mitä enemmän informaatiota tukipalveluista on esillä, sitä enemmän opiskelijat osaavat hakeutua palveluiden pariin ja heitä osataan myös ohjata oikeiden palveluiden äärelle. Kokemuksemme mukaan usein eri tukimuodot esitellään opintojen alkuvaiheessa, jolloin tulee yleisesti paljon uutta asiaa ja tukimuodot voivat unohtua opintojen kulkiessa eteenpäin. Ammattikorkeakoulun opiskelut on suunniteltu huomattavasti itsenäisemmiksi, kuin toisen asteen opinnot. Korkeakouluopintoihin hakeutuu ihmisiä, joilla on erilaisia tuen tarpeita, johon heidän tulisi saada kattavaa ja kohdennettua tukea edetäkseen opinnoissa. Romaniopiskelijoilla saattaa olla aikaisemmista opiskeluista kulunut jo aikaa, eikä opiskelutaidot ole tuoreena muistissa. Opiskelijat saattavat tarvita tukea opiskeluvalmiuksiin ja siksi itsenäisempi opiskelu on vaikeampaa kuin ohjattu opiskelu.

Romaniopiskelija: Olen saanut paljon koululta apua, eli olen saanut tukea koululta aluksi paljonkin, opon kanssa ollut paljon yhteyksissä. Sen jälkeen koulukaverien kanssa jakanut kokemuksia.

Romaniopiskelija: Koululta tarjottiin erilaisia tukimuotoja ja kysyttiin että tarvitsetko apua. Eikä siellä tarvitse olla yksin ja selviytyä yksinäsi. Isossa roolissa oli mulla opinto –ohjaaja.

Lehtoreiden mukaan romanit eivät erotu opiskelijajoukosta heikon lahjakkuuden vuoksi, vaan näyttäytyvät samanlaisina opiskelijoina muiden joukossa. Kuitenkin he muistuttavat, että romanit ovat korkeakoulussa opiskelijoina aliedustettuja, johon vaikuttaa myös heidän opiskeluvalmiutensa. Heidän näkökulmastaan romaniopiskelijoiden opiskeluvalmiudet saattavat kaivata tukea erityisesti itseohjautuvuuteen. Lehtorit toivat esille, että jokainen romaniopiskelija on yksilö ja heillä on erilaiset opiskeluvalmiudet, mutta kulttuuri on yhdistävä tekijä. Lehtorit korostivat, kuinka opiskelijoiden avun tarve on aina erilainen eikä voida yleistää, että tietyn kulttuuritaustan omaava opiskelija olisi heikompi opiskeluissa.

Lehtorit: Vieläkin sanon, että hyvin erilaisia on nämäkin avun tarpeet, mutta ammattikorkeakoulun tuen tarjonta on rajattua ja oletetaan opiskelijoiden olevan itseohjautuvia ja siihen liittyen voi olla vaikeuksia.

Lehtorit: Riippuu täysin romanin taustasta. Joukossa myös romaniopiskelijoita, jotka menestyvät muita opiskelijoita paremmin tai eivät mitenkään erottaudu muista opiskelijoista.

Romanikulttuurista lehtoreilla ei ollut laajempaa tietoa, mutta toivat esille kiinnostuksensa lisätietoon. Lehtorit nostivat haastattelussa esille, miten olisi heidän näkökulmastaan hyvä tietää kulttuurista myös asioita mitä pitäisi ottaa huomioon. Tieto olisi tärkeä saada tietää opiskelijoilta itseltään, jotta voitaisiin tukea opiskelijaa opiskeluissa paremmin.

8.2 Vertaistuen voima romaniopiskelijalle

Haastateltavien mukaan romaniopiskelijat hyötyisivät tuesta korkeakouluympäristössä, joka voidaan ymmärtää monimuotoisesti, kuten opiskelijoiden yhteistä ajatusten vaihtoa, omien kokemusten jakamista, kannustamista sekä apua teh-

tävien ymmärtämiseen. Tukea toivottiin myös rinnalla kulkemiseen koko opiskelijoiden ajaksi. Romaniopiskelijat kertoivat, että keskinäinen yhteys toisen romaniin kanssa syntyy usein luonnostaan ilman, että siihen tarvitsee ohjattua toimintaa, tutustumista ja se on joustavampaa kuin muiden kesken saatu tuki. Vastajaat tarvitsivat mahdollisuuden siihen, että voivat helposti varmistaa ovatko ymmärtäneet tehtäväänsä ja miten tehtävissä edetään. Useimmat vastaajat kokivat myös, että toisen romaniopiskelijan kanssa voi olla oma itsensä eikä heidän tarvitse suorittaa itsestään liikaa.

Romaniopiskelija: Vertaistuki on vaikuttanut paljon. Haastaa tekemään hyvin ja motivoi. On ollut voimavara, ja pitää opiskelun ajan-kohtaisena. Koulussa lähiviikoilla koki paljon vertaisuutta, kun nähtiin aina koulussa.

Romaniopiskelija: Mun luokalla on muutama romani, joita en aikaisemmin tuntenut. Mutta sanotaan, se vertaistuki mitä mä saan heiltä niin se ei ole aikaan eikä paikkaan sidottua eli mä voin soittaa, vaikka mun luokkakaverille, vaikka sitä ei olisi sovittu. Ihan vaan vaihdetaan kuulumisia tai kysellään että miten sä nyt meinaat suorittaa tätä kurssia.

Romaniopiskelija: Se mitä mä saan vertaistuesta, on tsemppaamista, rohkaisua, tehtävissä auttamista ja niiden ymmärtämistä, pystyy purkamaan omaa asiaansa, niin olen kokenut sen tärkeäksi.

Lehtorit korostivat, että vertaisten löytyminen opiskeluissa auttaa monella tapaa jokaista opiskelijaa. Opiskelijan löytäessä vertaisen, ei hän tarvitse opettajilta tai muulta henkilökunnalta yhtä paljon tukea. Vertaistuen merkitystä ei koskaan myöskään pysty korvaamaan ammattilaisilla. Vertaisen on helpompi vastaanottaa neuvoja toiselta opiskelijalta kuin esimerkiksi opettajalta. Vertainen tavoittaa paremmin kuulijan ja se voi olla myös uskottavampaa, koska on kulkenut samaa polkua. Lehtorit toivat esille, miten vertaistuki antaa sisältöä opintoihin ja kasvattaa ammatillista vastuuta sekä auttaa etenemään opinnoissa. Myönteinen vaikutus näkyy myös elämänlaadussa. On olemassa vertaistukea, joka on järjestettyä tai vertaistukea mikä tapahtuu luonnollisesti. Vertaisuutta voi kokea ammattikorkeakouluympäristössäkin monella eri tavalla ja pääasia on, ettei kukaan jää ulkopuolelle. Lehtoreiden mukaan opintojen alussa on tärkeää huolehtia siitä, että myös romaniopiskelijat ryhmäytyvät kaikkien opiskelijoiden kanssa. Diakissa se tapahtuu opettajien, koulukuraattorin ja opinto-ohjaajan sekä erityi-

sesti tuutoreiden johdolla. Ryhmäytyminen opintojen alussa auttaa tutustumaan vertaisiin sekä luomaan hyvää opiskeluilmapiiriä vertaisten kesken. Vertaistuki ja hyvä opiskeluilmapiiri auttavat luontaisesti etenemään opiskeluissa.

Lehtorit: Ammatillisen kasvun näkökulmasta identifioituminen ryhmään on äärettömän tärkeää opiskeluissa ja siihen ammattiin kollektiivinen kasvaminen.

Lehtorit: Ja jotenkin tuntuu, kun romaniopiskelijoita on luokassa, niin kysymyksiä ei tule ohjaajalle niin paljon, koska on vertainen luokassa, joka kannattelee. Ja onko siinä kysymys, ettei kunolla itseensä ja tarvitsee sellaista varmistamista vertaiseltaan.

Kahdella vastaajasta ei ollut omalla vuosikurssillaan romaniopiskelijaa, mutta toinen heistä sai pidemmälle edenneeltä romaniopiskelijalta vertaistukea. Pidemmälle oleva romaniopiskelija auttoi vastaajan mukaan spontaanisti ja omalla ajallaan ilman sitoumuksia. Toinen vastaajista ei ollut saanut vertaistukea romaniopiskelijalta opintojensa aikana ja koki sen olevan puute, vaikka oli tuntenut vertaisuutta sekä saanut tukea muilta luokkalaisiltaan. Vastaajat kertoivat, että koulutehtävissä voi hyödyntää omaa kulttuuria ja tehtävistä olisi ollut hyvä keskustella toisen romanin kanssa.

Romaniopiskelija: Mut jos mä mietin omalla kohdalla, kun ei ole toista romaniopiskelijaa niin se on haastavaa ja se olisi ollut kivaa, kun olisi päässyt refleктоimaan asioita läpi. Kyllä mä pystyn muiden opiskelijoiden kanssa tehdä niin, mutta se ei ole sama asia.

Pandemian myötä vältetään turhia kontakteja kaikissa elämäntilanteissa ja tästä johtuen sosiaalinen kanssakäyminen on vähentynyt huomattavasti kaikilla, kuten myös opiskelijoilla. Romanian ihmissuhdekulttuurin kautta yhteisöllisyys ja perhekeskeisyys on keskeisessä asemassa. Näkemyksemme mukaan romaniopiskelijat ovat pandemian aikana pitäneet yhteyttä ja huolehtineet toisistaan mahdollisuuksien mukaan. Yhteisöllisyydellä ja toisten huolehtimisella on pandemian aikana vaikutusta tällaisissa olosuhteissa yksinäisyyden sekä syrjäytymisen kannalta. Pandemian aikana aloittaneet opiskelijat, eivät välttämättä ole saaneet kokemusta koulun sisäisestä ryhmäytymisestä ja vertaisuudesta. Vertaisuus vaatii vuorovaikutusta ja etäyhteyksien kautta tapahtuva vuorovaikutus on erilaista, kuin paikan päällä tapahtuva yhteys.

Romaniopiskelija: Meidän opiskeluryhmällämme on ollut hyvä henki, joka on kantanut. Nyt koronan myötä, kun ei nää muita se on vaikuttanut odottamattomalla tavalla. Dialogi muiden ihmisten kanssa tärkeää.

Romaniopiskelija: meillä on valtavan iso luokka niin meillä on hyvä yhteishenki ollu ja tämänkin takia tämä pandemia harmittaa. Me pidämme yhteyttä esim. whats uppin kautta.

Haastatteluista ilmeni vertaistuen antamisen ja jakamisen romaniyhteisössä olevan tärkeää ja luontevaa, jolloin yksilön jakama tuki muille opiskelijoille tapahtuu luontevasti keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Yhteenkuuluvuuden tunnetta korostettiin erityisesti niiden kanssa, jotka jakoivat saman etnisen taustan. Havainnoimme vastaajien painottavan useasti ja toistuvasti saman kulttuuritaustan antavan lisämerkitystä vertaistuen kokemiseen. Saman kulttuuritaustan vahvistavaa yhteyttä voidaan tässä kohtaan verrata jo aikaisemmin kerrottuun teoriaan siitä, että samassa sosiaalisessa piirissä olevat yksilöt vahvistavat ja jakavat kulttuurin ainakin osittain keskenään. Toisena näkökulmana nousi esille, että vertaistuen kokemista ei kuitenkaan pois sulkenut se, jos opiskelija on eri etnisestä taustasta. Vertaisuutta koettiin myös opiskelijastatuksen, saman elämäntilanteen takia ja kemioiden yhteensopivuuden kautta. Pari- ja ryhmätyöt toimivat yhdistävänä tekijänä ja mahdollisti vertaistuen syntymisen kaikkien opiskelijoiden kesken. Ryhmätöissä tekijät vaihtuivat aina eri tehtävien ja kursien myötä, joten vertaisuuden kokemus mahdollistettiin useamman opiskelijan kanssa. Samalta paikkakunnalta olevat opiskelijat kokivat myös vertaistukea keskenään, vaikka eivät olleet samaa etnistä taustaa. Kurssilla, jossa oli useita romaniopiskelijoita, koettiin positiivista yhteisön painetta opiskeluiden etenemisestä. Opiskeluista ei haluttu jäädä jälkeen, eikä opiskeluja jättää kesken. Onnistumiset koettiin romaneiden kesken kurssilla yhteisinä ja heikoimmista osuuksista pyrittiin selviämään yhteisillä tsemppauksilla.

Romaniopiskelija: Samaa kulttuuritaustaa olevien kanssa on helppo jakaa ja saada vertaistukea, eli siinä ymmärretään toista ja sen tilannetta ja kokemuksia eri lailla kuin voi muut opiskelijat ymmärtää. Pystyy jakamaan omia haastavuuksia tehtävien kanssa.

Romaniopiskelija: Mutta se on äärettömän tärkeää et siinä on toinen romani, jolta sä saat sen vertaistuen. Eikä se ole pääasiassa osaanko esittää asiani, koska kantaväestön ihminen saattaa kuitenkin ymmärtää asian eri tavalla, kun sit taas romani ymmärtää sen saman tien, mitä mä tarkoitan sillä.

Esille nousi myös, että opiskelut olisivat voineet keskeytyä ilman toiselta romaniopiskelijalta saatua vertaistukea. Jossain kohdin tehtävät saattoivat käydä liian raskaaksi tai opiskelijan motivaatio laski. Vertaistuen kautta päästiin yli vaikeista tehtävistä ja löydettiin motivaatio uudelleen. Vertaistuen kannattelevana voimavarana oli yhteydenpito toisiin romaniopiskelijoihin, jotka toimivat opiskelumotivaation ylläpitäjinä ja kannustajina. Toisen romanin antama vertaistuki koettiin vahvana kannustuksena, koska he pystyivät samaistumaan luonnollisesti toisen romanin asemaan. Haastateltavat toivat useasti esille sanattoman ymmärryksen toistensa elämätilanteisiin ilman selittelyitä. Tämän kautta heillä oli samanlainen viitekehys, josta katsella asioita ja vahvistaa sosiaalista identiteettiä. Päämäärä koettiin opiskelijoiden kesken yhteisenä ja siksi jokaisen yksilön onnistuminen sekä edistyminen koettiin yhteisenä saavutuksena. Tunteiden merkityksellä on myös tärkeä rooli ja auttaa opiskeluiden etenemisessä. Tunne ettei ole tilanteessa yksin vaan toinen on vierellä kulkemassa.

Romaniopiskelija: On merkitystä, että on toisia romaniopiskelijoita luokassa. Hakuprosessin aikana ollut jo yhteinen tavoite. Olisi helppompaa luovuttaa, jos ei olisi muita romaneita ryhmässä. Toisella romanilla on empatiaa toisen asioihin, vaikka itsellä ei ole kokemusta samasta tilanteesta, niin se osaa samaistua. On tilanteita mitä et voi kenellekään järjellä selostaa, mutta toinen romani osaa tukea siinä tilanteessa.

Romaniopiskelija: No se keltä olen eniten saanut apua, on ollut romaniopiskelija ja se on ollut todellakin kantava voima, koska ilman sitä mä olisin lyönyt hanskat tiskiinkin monta kertaa. Eli sillä on ollut tosi iso vaikutus mun opiskeluun.

Monelle romanille harjoittelupaikkojen saaminen, jopa ammattikorkeakoulussa on vaikeaa, tai sen yhteydessä tapahtuu rasismia. Romanit lähtevät usein hakemaan harjoittelupaikkoja epävarmana tyytyen niihin paikkoihin, johon heidät otetaan vastaan, vaikka itse paikka ei vastaisi toiveita tai tavoitteita. Harjoittelupaikkoja saadaan myös suhteiden avulla, jossa romani on työyhteisölle entuu-

destaan tuttu. Kulttuurin myötä työasun käytössä voi joutua joustamaan tai se tuo lisähaasteita. Vastaajat kokivat toisen romaniopiskelijan ymmärtävän ja samaistuvan tilanteisiin paremmin ilman, että tarvitsee selittää mistä on kyse. Useimmille romaneille haasteet ja rasismi on ennestään tuttu käsite sekä arkipäivää. Tämä voi tulla muille opiskelijoille yllätyksenä, eivätkä kaikki välttämättä osaa samalla tavalla samaistua kokemuksen tuottamaan mielipahaan. Romaniopiskelijoiden mielipaha voi johtua kohdennetusta syrjimisestä tai rasismista, johon hänellä itsellään ei ole yksilöllisesti osuutta tai vaikutusvaltaa. Haastavat ja samankaltaiset kokemukset ovat myös yhdistävänä tekijänä ja lisäävät vertaistuen merkitystä. Yhdellä vastaajilta valmistuminen oli siirtynyt jopa vuodella, koska ei ollut saanut harjoittelupaikkaa. Pandemia on myös vaikuttanut yleisesti harjoittelupaikkojen saantiin ja tämä on entisestään vaikeuttanut romaneiden harjoittelupaikkojen saamista. Tutkinnot ovat laaja-alaisia ja harjoittelun kokemus on tärkeää, jotta ammatillista oppimista tapahtuisi myös käytännön kautta. Harjoittelupaikan haastava saaminen vaikuttaa myös opiskelijan motivaatioon, varsinkin jos esteenä on mahdollinen etninen tausta, johon itse ei voi vaikuttaa.

Romaniopiskelija: Saman kulttuuritaustan omaavalle vertaistuelle on tarvetta, koska hän ymmärtää kokonaisuuden kuten työn, kodin perheen yhdistämisen ja harjoittelupaikkojen vaikeuden saamisen. Kokee tulevansa ymmärretyksi ilman selityksiä.

Romaniopiskelija: Toinen romaniopiskelija kannustaa ja motivoi sekä osaa ymmärtää omat tilanteet ilman selityksiä. Sitten myös harjoittelunpaikoissa kokeman rasismien ja työasun kanssa olevat vaikeudet saman kulttuuritaustan omaava ymmärtää.

Yhteinen kulttuuritausta ja siihen liittyvät asiat, kuten tapaperinteet, uskonto, käyttäytymismallit ovat yhdistävä tekijä ja ohjaavat toimintaamme arjessa. Romanikulttuurin myötä on ominaista auttaa muita ihmisiä ja ilmentyy opiskeluissa muiden opiskelijoiden tukemisella ja auttamisella. Romaniopiskelijoiden keskuudessa yhteisenä tekijänä ovat myös viestintä ja kieli. Heidän keskinäinen viestintätapansa poikkeaa pääväestön edustajista, ja romanit käyttävät usein korkea kontekstista viestintää keskenänsä, jossa samalla sanalla saattaa olla monta eri merkitystä tai käytetään ilmaisuja, joilla on eri merkityksiä. Romanei-

den sosiaalinen kulttuuri toimii myös vahvuutena tunnistaa sosiaalisia tilanteita, ja he kykenevät huomaamaan nopeasti rasistiset asenteet.

8.3 Opiskelun ja perheen yhteensovittamisen haasteet

Vertaistukea koettiin koulun ulkopuolella laajasti, jota saatiin ystävilta, aikaisemmin valmistuneilta opiskelijoilta, sukulaisilta ja perheeltä. Iso merkitys vastaajien opiskeluiden etenemisessä on ollut tuesta, jota on saanut perheen ja yhteisön sisältä. Haastateltavat painottivat, että ulkoiset tekijät ovat voimavarana opiskeluissa. Perheen tuen katsottiin olevan ehdoton tukimuoto, jotta opiskelu olisi mahdollista. Kuitenkin perheen ja opiskelun yhteensovittaminen koettiin myös osittain haasteeksi. Arjen ja opiskeluiden yhdistäminen sekä aikataulut-taminen toivat monille vastaajille vaikeuksia, joista yritettiin selvittää opiskeluiden keskellä. Järjestelyä ja sitoutumista vaaditaan koko perheeltä, vaikka vain yksi perheestä opiskelisi. Ammattikorkeakouluopinnoissa tehtävät ovat laajoja ja perheenjäsenten on välillä haastavaa ymmärtää, miten paljon yhden tehtävän tekemiseen kuluu aikaa. Joskus tehtäviä voidaan tehdä myöhään yöhön, koska päivällä ei ole ollut tarvittavasti aikaa tehtävien tekemiseen.

Romaniopiskelija: Perhe luo haasteita ja sitten romaniniaisella on paljon kotitöitä. Perheen kodin ja työn yhdistäminen tuo omat haasteensa, jos kaikki ei ole sitoutuneita siihen. En osaa sanoa et tarkoitan haasteita vaan ehkä enemmän järjestelemistä ja kaikkien sitoutumista perheen kesken. Pitkä koulumatka toi lisäjärjestelyjä ja siihen vaaditaan perheen yhteistä panostamista.

Romaniopiskelija: Käsittämättömän vaikeaa pienten lasten kanssa ja yhteensovittaa arkea. Omalla lailla perhe tukee opiskelua, olisi helpompaa, jos perheen aikuisilla olisi yhteinen tavoite.

Romaniopiskelija: Työ on semmoinen mikä vie aikaa ja on haastavaa yhdistää opiskeluiden suhteen. Kaiken yhteensovittaminen on ollut haastavaa ja on myös muuta elämää kuin työ ja koulu. Perheen tukeminen on tärkeää.

Romanit elävät hyvin perhekeskeistä arkea, johon kuuluu ydinperheen lisäksi myös muita sukulaisia. Tämä näkyy romanien arjessa sukulaisten auttamisena ja tukemisena sekä olemalla heidän elämässään intensiivisesti mukana. Erittäin

haasteelliseksi monet vastaajista kokivat perhe-elämän yhdistämisen siksi, koska perhe on monille romaneista ensisijainen ja muut asiat, kuten koulu tulevat arvostuksessa perheen jälkeen. Romaneilla on yleisesti perheen sisällä omat roolijaot, jossa kuitenkin toinen toistaan tuetaan sekä tarvittaessa vastuu jaetaan yhteisesti. Tutkimuksien mukaan romanit perustavat perheen aikaisessa vaiheessa muuhun väestöön verrattuna ja myös haastateltavat kokivat lapsien hoitojärjestelyt opiskeluiden ajaksi haasteelliseksi. Vanhemmat ovat päävastuussa lapsistaan ja käytännönratkaisuja on välillä haastava löytää. Opiskelijat, joilla oli lapsia miettivät myös taloutta opiskeluiden aikana ja osa vastaajista kävi samanaikaisesti töissä.

Romaniopiskelija: Perheen ja koulun sovittaminen tuottanut ongelmaa, ja muut kuin romaniopiskelijat ei ymmärrä miksi se on hankalaa ollut. Kun joutuu olemaan vanhempien apuna ja tukena arjessa.

Romaniopiskelija: Stressaavampaa, kun työn ohessa opiskelee, on päivät töissä ja sitten kotitöitä ja sitten kotitehtävät. Romanina on perheessä omat vastualueet, josta kantaa enemmän vastuuta perheen sisällä. Perheen sisällä voi saada apuakin mutta vastuu on itsellä. Perheeltä vaatii tosi paljon joustoa ja ymmärrystä.

Romaniopiskelija: Romaninaisena on niin paljon tekemistä omassa arjessa, jota vain saman kulttuuritaustan omaava voi ymmärtää.

Romanikulttuurissa yhteisön etu menee yksilön edelle. Laajan perhekäsityksen myötä odottamattomia asioita tapahtuu arjessa paljon ja ne vaikuttavat romaneiden opiskeluihin. Romanit oppivat asioita perheen kautta ja pitävät kiinni yhdessä olemisen kulttuurista, joka on aina ollut osa romanien elämää. Eri elämäntilanteet vaikuttavat opiskeluihin ja myös yksilön jaksamiseen sekä keskittymiseen. Koti on romaneille tärkeä, josta halutaan pitää hyvää huolta. Kotiasiareet tulivat esille vastaajien kommentteissa usein ja niiden koettiin olevan aikaa vieviä ja opiskeluiden yhteensovittaminen haastavaa, että arki sujuisi tasapainoisesti. Kuitenkin vastaajat kokivat perheen, kodin ja yhteisönsä tuovan enemmän voimavaroja kuin vievän niitä.

8.4 Kehittämisideoita

Vastaajat kokivat romanien keskeisen vertaistuen tärkeänä. Kehitysehdotuksia vastaajilta nousi esille järjestetystä sekä vapaasta toiminnasta. Toiminta sisältäisi keskinäistä yhdessäoloa, jossa voi jakaa omia kokemuksia opiskeluista ja ehdotettiin myös romaneille suunnattuja tehtävöpajoja. Vetäjiksi ja näkyväksi opiskeluyhteisöön ehdotettiin romanituutoreita valmistuneista opiskelijoista sekä esimerkiksi korkeakouluvalmentajia, jotka pystyisivät tukemaan yksilöitä konkreettisesti koko opiskelun ajan. Korkeakouluvalmentaja ehkäisisi syrjäytymistä ja edistäisi osallisuuden kokemuksia sekä voisi tehdä tutuksi koulun sisäisiä tukitoimia. Varsinkin niille romaniopiskelijoille, joilla ei ole toista romaniopiskelijaa omalla luokallaan. Järjestetty vertaistoiminta madaltaisi opiskelijoiden mukaan kynnystä toimintaan osallistumiseen ja samalla toiminta olisi näkyvämpää romaniopiskelijoiden kesken. Lisäksi ehdotettiin romanijärjestöjen hyödyntämistä vertaistuki toiminnassa ja koulun sisäisissä tukipalveluissa. Järjestöt voisivat tarjota romanikulttuuriluentoja, kokemusasiantuntijoita sekä toimia kulttuuritulkkeina. Kehitysehdotusten toteutuessa saataisiin kurottua umpeen välimatkaa, jota romaniopiskelijat saattavat kokea korkeakouluopinnoissa ja opiskeluympäristössä. Vähemmistön edustajan erilaisia kannattimia tarvitaan, jotta opinnot saataisiin suoritettua niin, että valokeila olisi opiskeluissa eikä osallisuuden tai hyväksytyksi tulemisessa.

Romaniopiskelija: Mun mielestä koulun sisällä pitäis olla sellaisia ryhmiä missä ois romaneita ja muita opiskelijoita, jotka vois tehdä tehtäviä. Vähän niinkö tehtävöpaja ja sen pitäisi olla koulun sisältä koska esimerkiksi uusien opiskelijoiden suhteen saattaa olla haastetta tulla sinne, jos sitä ei olisi merkitty lukujärjestykseen. Kyllä mä näkisin, siinä olisi hyvä tehdä tehtäviä yhdessä ja pystyisi tekemään muiden romaniopiskelijoiden kanssa, vaikka osa olisikin pidemmällä opinnoissa.

Romaniopiskelija: Saman taustan antama "kokemusasiantuntijuus" madaltaa kynnystä. Järjestäjänä voisi olla Diak, mutta sen vetäjän täytyisi olla joku, joka on siellä vaikka jo opiskellut, niin tieto olisi konkreettisempaa.

Aliedustettujen haku on ollut Diak ammattikorkeakoulun väline saavuttaa tasavertaisuutta aliedustetuille hakijoille. Hyvänä jatkumona kohdennettuihin tukipalveluihin olisi vastaajien kautta esille tulleet ehdotukset jo valmistuneista tai opinnoissaan edenneistä romaniopiskelijoista. Näkemyksemme mukaan aliedustettujen haku- ja yhteishakupajat ovat selvästi tuottaneet tulosta ja nykyään romanit hakeutuvat enemmän korkeakouluihin opiskelemaan. Tässäkin opinnäytetyössä haastateltavana oli 13 romaniopiskelijaa, jotka opiskelivat haastatteluiden aikana Diakin eri kampuksilla. Vastaajat toivat esille erillishaun olevan hyvä asia, koska haku mahdollistaa saman kulttuuritaustan omaavia hakeutumaan opiskelemaan samalle alalle. Sen myötä voi yhdessä jakaa opiskelutaival ja saada yhteisiä onnistumisen kokemuksia. Koulujen yhtenä perusideana on kannatella opiskelijoita niin, että he voivat suorittaa opiskelunsa loppuun asti ja vastaajien kautta löytyi tarpeellinen kehitysehdotus. Kehitysehdotukset eivät poista muilta opiskelijoilta tai koululta saatua vertaisuuden sekä osallisuuden tunnetta, mutta voisi toimia romaniopiskelijoille kantavana voimana opiskeluiden etenemiseen. Yhteisön sisältä tulleet kokemukset koetaan vaikuttavampana ja ne tuntuvat konkreettisimmilta omaan elämään.

Romaniopiskelija: Romanituutori olisi mielestäni hyvä asia, joka pystyisi tukemaan. Mielestäni ei pitäisi liikaa erottaa romaneita muista. Kolmas sektori ottaa hakuprosessiin mukaan ja järjestää esim. Preppausta.

Romaniopiskelija: Erillishaku ollut hyvä asia, koska sen kautta tullut opiskelemaan saman kulttuuritaustan omaavia opiskelijoita. Ei järjestettyä, koska haluan vertaistuen syntyvän luonnostaan.

Kehittämissuhteita lehtoreilta tuli enemmän yleisemmällä tasolla, jotka koskivat kaikkia opiskelijoita. Lehtorit toivat esille, miten ryhmäytymiseen voisi kiinnittää enemmän huomiota varsinkin opintojen alussa sekä jokaisessa opintojakosssa huomioida onko opiskelija päässyt ryhmäytymään. Arvostava kohtaaminen ja dialogitaitojen kehittäminen voisi olla osana kaikkea opiskelua ja oppimista. Tämän integrointia kaikkiin oppimistilanteisiin ja -prosesseihin.

Lehtorit: Samankaltaista ryhmäytymisen tukea kuin muillakin aloitavilla opiskelijoilla, opiskeluvalmiuksien tukemista ja ammatti identiteetin vahvistamiseen tukea sekä tasapuolisesti vertaistukea romaniopiskelijoilta ja sekä muilta opiskelijoilta.

Lehtorit: Opettajan näkökulmasta ajatellen voisi kuitenkin olla hyvä tietää olisiko jotain sellaista kulttuurissa, mitä pitäisi ottaa opetuksessa huomioon ja tästä olisi kiva saada tietoa opiskelijoilta itseltään niin, että heitä voisi tukea opiskeluissa enemmän.

Luonnollisen tuen koettiin palvelevan vastaajia konkreettisesti sekä vastaavan heidän tarpeisiinsa ja lisäävän heidän hyvinvointiansa. Romaniopiskelijoilla luonnolliseen tukeen on totuttu kulttuurin kautta ja siksi se tapahtuu spontaanisti. Vastaajat halusivat koulun panostavan enemmän spontaanin vertaistuen mahdollisuuksiin. Esimerkiksi järjestämällä vapaamuotoisia aikavarauksia läksy- ja tukipajoja varten, johon voisi lukujärjestyksen mukaan kokoontua tiettyinä aikoina. Haastattelusta ilmeni kuitenkin, että luonnostaan syntyvä vertaistuki koettiin tärkeämpänä kuin järjestetty vertaistuki. Vastaajat olivat sitä mieltä, että vertaistuen kokemista ja sen jakamisen mahdollisuutta voisi kehittää koulun sisällä. Toivottiin lisää koulutustietoisuutta, vertaisten kanssa opiskelutaitojen hiomista, tukipajoja, romanitutoreita ja korkeakouluvalmentajia, keskustelupiirejä, mentorointia valmistuneilta tai aikaisemmilta vuosikursseilta olevilta romaniopiskelijoilta. Tukea kaivattiin myös korkeakoulujen hakuprosessiin mikä helpottaisi kouluun hakeutumista ja aloitusta. Myös aikaisempien tutkimuksien kautta on nähty kehitysehdotusten tapaiset toimet tuottavan tuloksia romaneiden toisen asteen opinnoissa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä pohdimme vaikuttaako vertaistuen kokemiseen yhteinen kulttuuritausta ja mitä vaikutusta vertaistuesta on opiskeluiden etenemisessä tai opiskeluihin hakeutuessa. Huomioimme teoriaa sekä aikaisempia tutkimuksia ja tarkastelemme niitä saatuihin tutkimustuloksiin. Kuviossa 2. esitellään tutkimuskysymyksistä nousseet vastaukset. Kuviosta näkyy konkreettises-

ti, minkälaisia vastauksia tuloksista on noussut esille ja mitä romaniopiskelijat tarvitsevat opiskeluiden etenemiseen.

Kuvio 2. Tutkimuskysymyksistä saatuja vastauksia.

ROMANIOPIKELIJAN TARVITSEMA TUKEA	VERTAISTUEN HYÖDYT	VERTAISTUEN KEHITTÄMISIDEAT
➤ Vertaistuen jakamista ja kokemista	➤ Osallisuuden tunne	➤ Romanituutori
➤ Konkreettista tukea	➤ Opiskeluryhmään kuuluminen	➤ Korkeakouluvalmentaja
➤ Yhteistä ajatustenvaihtoa	➤ Sama kulttuuritausta	➤ Tuki- ja pajatoiminta
➤ Opiskeluvalmiuksien vahvistamista	➤ Opiskeluiden eteneminen	➤ Opiskeluvalmiuksien kehittäminen
	➤ Keskinäinen vertaistuki	➤ Järjestetyn vertaistoiminnan kehittäminen
	➤ Pari- ja ryhmätehtävät	
	➤ Koulun antama tuki	
	➤ Ulkopuolinen tuki (perhe)	

Romanit ovat erilaisten hyvinvointipolitiikan ohjelmien avulla saaneet ääntänsä kuuluviin ja yrittäneet olla mukana muuttamassa ennakkoluuloja ja asenteita, joita romanit kohtaavat arjessa. ROMPOssa romaneille on kohdennettu erilaisia toimenpideohjelmia, jonka vaikutuksesta romaneiden elinolosuhteet ovat muuttuneet. Kohdennetulla tuella ja toimenpiteillä on positiivinen ja muutosta luova vaikutus. Myönteiseen onnistumiseen on tarvittu viranomaisten sekä romaneiden yhteistyötä. (Huttu 2018, 9–10.) Osallisuuden vaikuttamisen prosessissa pystytään vaikuttamaan eri osa-alueilla laajasti ja kokonaisvaltaisesti, kuten ryhmissä, palveluissa tai koko yhteiskunnassa (Isola ym., 2017, s. 8–9). Konkreettisella tuella saadaan aikaiseksi tuloksia ja muutosta, jotka edesauttavat romaneita. Huomioimme tutkimustuloksissamme saman vaikutuksen ja myös vastaajat toivat esille, miten he tarvitsevat konkreettista tukea. Yhteistyön

merkitys nähtiin tärkeänä, jota saadaan toisilta opiskelijoilta ja opettajilta. Perheen tuki opiskeluissa kannustaa myös suorittamaan opinnot loppuun.

9.1 Romaniopiskelijan tarvitsema tuki

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli, millaista tukea romaniopiskelija tarvitsee korkeakouluopinnoissa etenemiseen. Tutkimustuloksista nousi esille selkeästi romaniopiskelijan tuen tarpeet ja miten he tarvitsevat tukea konkreettisesti.

Vertaisena toimiminen vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja edistää opintoja sekä auttaa yleisesti elämän hallinnassa. Vertaistuen jakaminen ja kokeminen vahvistaa pystyvyyden tunnetta sekä kannattelee toiminnan etenemistä, tässä tapauksessa opiskelujen etenemistä. (Nurkkala, Falk. 2020, 36.) Tutkimuksemme tuloksista ilmeni haastateltavilta romaniopiskelijoilta samankaltaisia ajatuksia. Tutkimuksemme haastateltavat kokivat tarvitsevansa opiskelijoiden kesken vertaistukea ja konkreettista apua. Tuen haluttiin olevan keskinäistä ajatusten vaihtoa, omien kokemusten jakamista sekä kannustamista. Vertainen pystyy samaistumaan toisen henkilön asemaan omien kokemuksiansa kautta ja näin asioihin saadaan uusia näkökulmia (Hannukkala ym., 2019, s. 122). Romaniopiskelijat tarvitsevat myös tukea opiskelunvalmiuksien vahvistamisessa sekä itseohjautuvuudessa, jotka ilmenivät lehtoreiden haastattelusta. Lehtorit toivat esille romaniopiskelijoiden tarvitsevan enemmän tukea ymmärtämisen varmistamisessa, johon ilmeni vertaistuen olevan varteenotettava ratkaisu. Kuitenkin lehtorit korostivat opiskelijoiden avun tarpeen olevan aina erilainen jokaisella yksilöllä. Ei voida yleistää, että tietyn kulttuuritaustan omaava opiskelija olisi heikompi opiskeluissa.

Luonnollisessa vertaistuessa antaja ja saaja kohtaavat tasaveroisina, ja he toimivat toisilleen tukijoina sekä tuettavina. (Karjalainen ym., 2006) Tutkimustulosten myötä huomioimme kuinka konkreettisen avun antaminen ja kokeminen tulisi olla vapaamuotoista ja tapahtua luonnollisesti. Romanit ovat kasvaneet yleisesti yhteisönsä normien sisällä, jossa annetaan apua ja

tukea spontaanisti ja ollaan tukena silloin, kun sitä tarvitaan. Romaniyhteisö pitää kiinni yhdessä olemisen kulttuurista, joka on aina kuulunut romanien elämään (Koivisto, 2013, s. 11). Kuitenkin myös järjestetyille vertaismentoroinnille nähtiin tarvetta.

Yksilö tuntee kuuluvansa sisäryhmään, kun hän jakaa muiden kanssa saman kulttuuritaustan ja sen myötä tulevat arvot ja normit. Sisäryhmästä avun hakeminen koetaan luonnollisemmaksi ja helpommaksi. (Helkama ym., 2020, s. 182.) Romanit tuntevat kuuluvansa sisäryhmään, joilla on sama kulttuuritausta ja elintavat. Kulttuurin myötä koetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja osataan samaistua paremmin toisten tilanteisiin. Huomioimme tuloksista, miten vastaajat kaipasivat toista romania, jonka kanssa jakaa omia kokemuksiaan. Romaneiden minäpystyvyys ja itsevarmuus kaippaa tukea opiskeluissa, jota haetaan useimmiten toiselta romanilta. Opiskeluvalmiuksien edistäminen nostaisi minäpystyvyyttä ja kohottaisi itsetuntoa ja mahdollisten opintojen suorittaminen olisi helpompaa. Minäpystyvyys on liitoksissa osallisuuteen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin omassa elämässä sekä sen säätelyssä (Isola ym., 2017, s. 8–9).

9.2 Vertaistuen merkitys romaniopiskelijalle

Toisena tutkimuskysymyksenä oli, millä tavalla vertaistuki tukee romaniopiskelijan etenemistä korkeakouluopinnoissa? Tulosten myötä selvisi, miten vertaisuutta koettiin, kun jaettiin sama kulttuuritausta ja toisena yhdistävänä tekijänä oli opiskelijastatus.

Romanit ovat ajan saatossa alkaneet kouluttautumaan enemmän ja tarttuneet heille annettuihin mahdollisuuksiin, kuten aliedustettujen opiskeluhaakuun. Romanien sekä muidenkin suomalaisten elintaso on noussut ja tämä saattaa olla myös osa syy romaneiden kasvavalle koulumyönteisyydelle (Rajala & Blomerus, 2015, s. 7–8). Koulutuksen voidaan havaita vaikuttavan romaniopiskelijoiden hyvinvointiin ja tuoda mielekkyyttä elämään. Ryhmään kuulumisen lisää opiskelijoille osallisuuden tunnetta ja antaa merkityksellisyyttä

elämään. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu ryhmään kuulumisen ja ryhmän kehityksessä tarvitaan tietoisia jäseniä, jotka muodostavat ryhmän. (Jauhiainen & Eskola, 1994, s. 92). Opiskeluryhmään kuulumisen ja ryhmäytyminen helpottaa opiskeluiden etenemistä ja tehtävistä suoriutumista. Ammattikorkeakouluopinnoissa onkin paljon pari- ja ryhmätöitä, jotka auttavat ryhmäytymisessä. Vastauksista nousi esille, miten omien ajatusten jakaminen ja reflektointi kehittää sekä vahvistaa opiskeluissa. Opinnot toimivat yhdistävänä tekijänä ja mahdollistivat tutustumisen kaikkiin luokkatovereihin. Sosiaalinen identiteetti muodostuu yksilön käsityksestä omasta ryhmäjäsenyydestään sekä niistä arvoista, normeista ja merkityksestä, jotka hän kokee ryhmässä tärkeäksi (Helkama ym., 2020, s. 182).

Eri kulttuureissa on erilaisia tapoja sanattomassa viestinnässä ja puheen tuottamisessa. Puhekielessä voidaan käyttää samaa sanaa, joilla on monta eri merkitystä. (Palo ym., 2017, s. 13.) Saman kulttuurin ihmisiä yhdistää yhteinen kieli sekä viestintään ja vuorovaikutukseen liittyvät eleet ja ilmeet. Viestintä eri kulttuurien välillä voi olla erilaista, vaikka virallinen puhekieli olisikin sama. Romanikulttuurissa eleet ja ilmeet ovat puheen tuottamisessa näkyvä osa viestintää. Saman kulttuurin ja historian omistamana romaniopiskelijat kokevat sanantonta ja sanallista vertaisuutta keskenään sekä tuntevat olevansa samaa sosiaalista identiteettiä. Näiden kautta tulevat helpommin ymmärretyksi toistensa kesken. Haastateltavat erityisesti korostivat saman kulttuuritaustan välistä sanattoman viestinnän merkitystä, koska kokivat tulevansa paremmin ymmärretyksi. Vastaajat toivat esille, miten tuntien välissä ja ruokatunnilla hakeuduttiin usein romaniopiskelijoiden seuraan, vaikka he olivat eri alojen opiskelijoita.

Tuloksissa ilmeni, kuinka romaniopiskelijat vaihtoivat kuulumisia ja yhteisiä ajatuksia tehtävistä ja tarvittaessa annettiin tukea opiskelun etenemiseen ja eri elämän tilanteisiin. Yhteisön sisältä saatava vertaistuki koettiin tärkeänä, joka ei pois sulje vertaistuen tarvetta ja sen merkitystä muilta opiskelijoilta kulttuuritaustasta riippumatta. Vertaistukea tarvitaan opiskeluiden eri vaiheissa. Vertaistuki toimii kannustavana sekä voimavaralähtöisenä, mikä auttaa opiskelijoita jatkamaan ja löytämään apua mahdollisiin ongelmiin. Vertaistuen avulla jaetaan kokemuksia muiden opiskelijoiden kanssa ja yhdessä pohditaan ratkaisuja ja

eri näkökulmia. Ryhmässä opiskelijat saavat enemmän tietoa ja taitoa, jota jaetaan kaikille tasapuolisesti. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 72,178.)

TE-toimiston kyselyn mukaan on tullut ilmi, että romanit jättävät kesken opiskelunsa keskivertoa useammin muihin opiskelijoihin verrattuna. Syynä koulujen keskeytymiseen on usein huonot opiskeluvalmiudet ja perheen perustaminen aikaisessa vaiheessa. (Jauhola ym., 2019, 32.) Huonot opiskeluvalmiudet saattavat johtua taustalla olevasta heikosta peruskoulun suoriutumisesta. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 48.) Romanien keskinäinen vertaistuki on ollut yksi keino tukea heidän opiskeluitaan myös korkeakoulussa. Haastattelujen myötä myös vastaajat korostivat, miten romaneiden keskinäisellä vertaistuella on suuri merkitys ja vaikutus opintojen jatkuvuuteen. Tuloksista selvisi, että vertaisuutta koettiin myös kaikkien luokkatovereiden kanssa ryhmätöiden ja tehtävien kautta, vaikka ei olisi ollut samaa kulttuuritaustaa.

9.3 Vertaistuen kehittäminen

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten romaniopiskelijoiden vertaismentointia voisi kehittää korkeakouluopinnoissa. Haastateltavat nostivat esille erilaisia kehittämisehdotuksia, jotka olivat samankaltaisia mitä olimme itse pohtineet ja mistä romaniopiskelijat voisivat hyötyä.

Samankaltaiset ajatukset ja kehittämisideat haastateltavien kanssa vahvistivat tutkimuksen tärkeyttä ja tarpeellisuutta. Lehtorit antoivat laajempia ehdotuksia yleisellä tasolla siitä, miten romaniopiskelijoiden vertaistukea voisi kehittää korkeakoulussa. Kuviossa 3. esitellään oppilaiden kehittämismastauksia, jotka olivat yksityiskohtaisempia ja liittyivät vahvasti vertaistukeen, jota he kokivat toisen romaniopiskelijan kautta.

Kuvio 3. Kehittämisideat, jotka nousivat haastateltavilta.

Kehittämisideat:
1. Romanituutori ja korkeakouluvalmentaja
2. Tuki- ja pajatoiminta
3. Opiskeluvalmiuksien edistäminen
4. Järjestetyn vertaistoiminnan kehittäminen

Ammattikorkeakoulut sekä eri romanijärjestöt voisivat nähdä myös mahdollisuutena järjestää toimintaa, jossa olisi romanituutori tai korkeakouluvalmentaja. Tuutori tai valmentaja tukisi opiskeluiden etenemisessä sekä auttaisi mahdollisissa haasteissa ja ongelmassa. Apua toivottiin konkreettiseen neuvontaan ja ohjeita tehtävien tekemisessä erilaisten tukipajojen myötä. Koulujen valintakokeisiin toivottiin myös tukitoimintaa kuten tukipajaa, jossa neuvottaisiin valintakokeisiin hakeutumisessa ja autettaisiin valmistautumaan niihin. Järjestetyssä vertaistoiminnassa haastateltavat toivoivat, että huomioitaisiin sama kulttuuritausta. Järjestetty vertaismentorointi pitäisi saada näkyvämmäksi ja toimintaa tulisi olla matalalla kynnyksellä, jotta osallistumisen kynnys pienenesi. Vertaistuen kokemiseen auttoi, jos yhdistävänä tekijänä oli opiskelija samasta kulttuuritaustasta. Kuitenkin toisena näkökulmana esille nousi, ettei vertaistuen kokemiselle sama kulttuuritausta ole edellytys vaan tämän koettiin vain helpottavan yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Opiskeluvalmiuksien edistämistä toivottiin myös tukipajoihin ja sen katsottiin olevan eduksi, joka auttaisi opiskeluiden etenemisessä. Toiminta olisi matalan kynnyksen toimintaa, josta opiskelijat hyötyisivät ja oppisivat sekä helpommin uskaltautuisivat hakea ammattikorkeakouluun. Matalan kynnyksen toiminta pitäisi olla helposti lähestyttävää ja toimintaan hakeutumisen kynnys olisi alhainen. Osallistuminen toimintaan tulisi olla vaivatonta sekä yksilöä huomioivaa, joka tapahtuisi hänen omilla ehdoillaan. Romaneiden kokema yleistäminen ja huono-osaisuuden leima voivat olla asioita, joilla on seurauksensa myös tähän

päivään. Vuosisatojen ajan romanit ovat olleet yhteiskunnan ulkopuolella. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä panostamalla romaneiden koulutukseen. (Åkerlund, 2012, s. 51.)

Nykyään useammat romanit suorittavat vähintään toisen asteen koulutuksen. Kuitenkin harjoittelupaikan tai työn saaminen on havaittu tuottavan vaikeuksia. (Rajala & Blomerus, 2015, s.67.) Haastateltavilta tuli myös esille, miten harjoittelupaikkojen saaminen on ollut haastavaa syrjinnän ja romaneihin kohdistuvien ennakkoluulojen vuoksi. Useimmiten harjoittelupaikkoja on saatu suhteilla tai oltu omissa työsuhteissa. Ammattikorkeakoulujen tulisi huomioida harjoittelupaikkojen saatavuus ja ottaa huomioon yhdenvertaisuus ja kulttuurin myötä tulevat haasteet. Useimmiten syrjintä ei tapahdu suoranaisesti vaan kerrotaan esimerkiksi paikan jo olevan täytetty, vaikka näin ei todellisuudessa olisi. Nämä tilanteet tulevat yleensä ilmi, kun pääväestön opiskelija hakee samaa paikkaa romaniopiskelijan jälkeen ja kertoo saaneensa paikan. Työministeriön teettämässä tutkimuksessa tuotiin esille työnantajien asenteita ja ennakkoluuloja romaneita kohtaan. Työnantajat halusivat romanin sulautuvan eikä tuovan julki omaa taustaansa. Toivottiin myös vahvaa näyttöä siitä, että on tehnyt rehellistä työtä ja suosituksia luotettavuudesta. (Rajala & Blomerus, 2015, s. 67.)

Harjoittelupaikat toimivat joskus ponnahduksina työelämään ja usein sitä kautta pääsee myös työllistymään. Harjoittelupaikkojen kautta voidaan tehdä positiivista asennemuutosta koskien stereotyyppioita romaneiden kouluttautumattomuudesta sekä työttömyydestä. Hyvät kokemukset puolin sekä toisin toimivat sillanrakentajina ja integraationa romaneiden, muiden opiskelijoiden sekä työyhteisöjen kanssa. Harjoittelupaikkojen laajempi mahdollistaminen edistää ja tekee rakenteellista muutosta, jonka vaikutukset näkyvät pikkuhiljaa. Pohdimme olisiko ammatillinen kehittyminen ja uuden oppiminen lisääntynyt, jos mahdollisuudet harjoittelupaikkojen saamiseksi olisivat olleet laajempia romaniopiskelijoiden keskuudessa. Positiiviset kokemukset kantautuvat yhteisössä eteenpäin ja avaavat teitä uusille romaniopiskelijoille. Voiko kehitystä tapahtua, jos siihen ei anneta mahdollisuutta? Tämän myös vastaajat toivat esille, että mahdollisuuksia tarvitaan. (Samok, 2020.)

10 POHDINTA

Vertaistuen tiedostetaan olevan merkityksellinen asia ihmisen hyvinvoinnille ja osallisuuden kokemukselle. Vertaistuen antaminen sekä ottaminen voi vaatia järjestettyä toimintaa ja siihen on panostettu myös Diakin korkeakouluissa. Tutkimusta tarkasteltaessa meille ilmeni opiskelijoiden tarvitsevan enemmän lisäinformaatiota vertaismentoroinnista, jota koulun sisällä tarjotaan. Kehittämisehdotuksia pohtiessamme ajattelimme, että voisiko järjestettyä mentorointia enemmän spesifioida ja ottaa saman kulttuuritaustan omaavat huomioon. Tiedostamme kuitenkin koulun toiminnan olevan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kannattelevaa, eikä ole tarkoitus erotella opiskelijoita. Opinnäytetyömme tuloksien mukaan saman etnisen taustan jakaminen helpottaa avun kysymistä sekä jakamista ja tässä kohtaan spesifioidulla vertaismentoroinnilla voisi olla suuremmat hyödyt kuin haitat.

Kauttaaltaan yleinen viestintä on uusiutunut ja sen myötä romanijärjestötkin ovat lähteneet tuomaan asioita esille erilaisten sosiaalisen median kanavien kautta, kuten Facebook. Romanijärjestöt tuovat esille yhteisönsä sisältä yksilöiden onnistumisia yhteiskunnassa, kuten ammattiin valmistumisista, stipendejä, hymypatsaita ja urheilussa onnistumisia. Uudistuneella viestinnällä voidaan vaikuttaa yleisiin ennakkoluuloihin ja raottaa yleismaailmalle romaneiden arkielämää sekä sen kohokohtia. Yleisesti jaetut arkielämän kohokohdat ja onnistumiset toimivat yleismaailmaan viestinä, mutta myös romaneiden kesken kannustimena.

Ammattikorkeakouluihin hakeutuneet romanioppilaat ovat jakaneet jännityksen tunteet hakuvaiheessa, ja yhteisö on antanut tukensa jakamalla sen hakijan kanssa. Yksilöiden julkaisut sosiaalisen median kautta ovat madaltaneet kynnystä muille romaniyhteisön edustajille hakeutumaan eri koulutuspoluille, kuten ammattikorkeakouluihin. Koulujen markkinoidessa hakuvaihetta, koulut voisivat hyödyntää onnistumistarinoita kokemusasiantuntijoiden ja romanituutoreiden kautta. Koulujen erilaisissa markkinoinnissa ja viestinnässä ulospäin voisi näkyä

romanioppilaita osana tavallista oppimisympäristöä. Sillä pyrittäisiin samaan romanit luonnollisesti kuuluvaksi ilman, että he olisivat erityistapauksia negatiivisen tai positiivisten asioiden takia. Näin tehdään asenteellista muutosta stereotyyppioihin ja pystytään yhä monipuolisemmin kannustamaan romaneita opiskeluiden pariin.

Yleisesti ihmiset tietävät romaneista vain sen, mitä heistä julkisesti kerrotaan ja harvalla pääväestön edustajalla on omakohtaista tai syvällisempää kokemusta heistä. Lehtorit toivat haastatteluissa esille, kuinka heillä ei ole laajempaa tietoa romanikulttuurista. Pohdimme voisiko työyhteisöjä, kuten oppilaitosten henkilökuntaa helpottaa, jos romanikulttuurista olisi saatavilla tietoa esim. kulttuuriluennojen kautta. Kulttuuriluennot voisivat olla vuorovaikutteisia ja osallistujat voisivat kenties kysyä sellaisia kysymyksiä luennoitsijalta, joihin ei kirjoista löydy tarpeeksi kattavia vastauksia. Lisäisikö tämä mahdollisesti ihmisten yleistä ymmärrystä ja kulttuurisensitiivisyyttä kohdata opiskelija sekä mahdollistaa hänelle vertaistukea, josta opiskelija hyötyisi opinnoissaan? Sosiaalialan kouluttajilla ja tulevilla ammattilaisilla tulisi olla kulttuurisensitiivinen työote ja mielestämme yhtenä osana tätä on se, miten kohdata eri kulttuureista tulevat ihmiset.

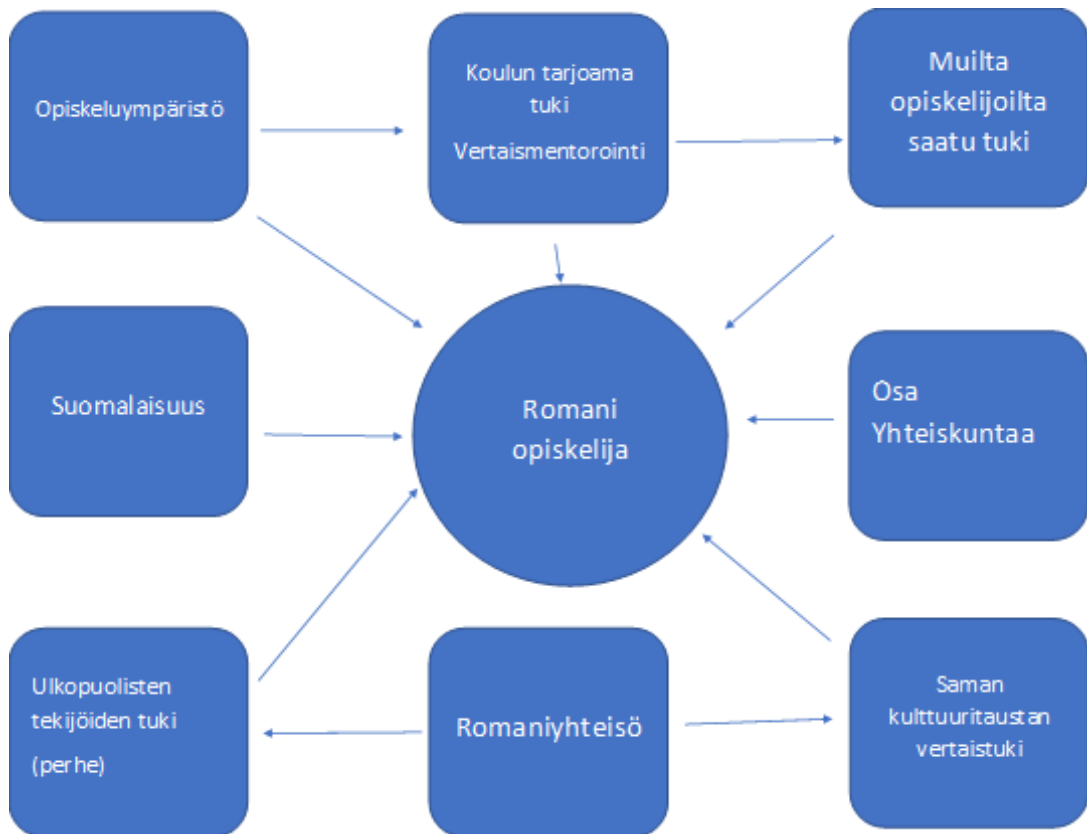
Opinnäytetyömme aihe on herättänyt keskustelua romaniyhteisön ulkopuolella olevien ihmisten kanssa, onko romanien toisilleen antama vertaistuki tarpeellista ja miten se eroaa muusta vertaistuesta. Keskusteluissa vallitsi yleinen huoli siitä jättääkö romaneiden keskinäinen vertaistuki heidät muusta opiskeluympäristöstä sekä vertaisuuden kokemuksista ulkopuolelle? Vastaajien kesken tällaista huolta ei näkynyt ja he kokivat toisiltaan saadun vertaistuen olevan voimavarana opiskeluiden etenemisessä. Olemme pohtineet yhdessä voiko ulkopuolinen sanoittaa sisäpuolella olevan tarpeita kokonaisvaltaisesti? Opinnäytetyömme kautta haluamme objektiivisesti toimia romaniopiskelijoiden äänenä ja tuoda esille sisäpiiristä tuloksia, joilla voidaan kehittää romaniopiskelijoiden vertaisuutta. Romaneiden itse tekemiä tutkimuksia ei ole paljon, johon voi olla syyinä erilaisia vaihtoehtoja. Koulutustason alhaisuus on varmasti vaikuttanut asiaan ja se etteivät romanit ole arvostaneet itsestään tehtyjä tuotoksia. Romanit

eivät ole ymmärtäneet niiden arvoa siinä suhteessa, että näin yhteisön tarpeita sekä ääntä voitaisiin saada paremmin kuuluville.

10.1 Vertaistuen palapeli

Opiskeluympäristöstä ja sen ympäriltä saatavaa vertaistukea voidaan verrata palapeliin. Siihen tarvitaan jokaista palaa ja jokaiselle on oma tärkeä paikkansa, eikä palapeli ole kokonainen ilman kaikkia osia. Kuviossa 4. esitellään vertaistuen merkitykseen liittyviä eri osia. Romaniopiskelijan opiskeluympäristö koostuu osallisuuden tunteesta ja erilaisista tukijoista, jonka myötä ammatillinen osaaminen ja kehittyminen muodostuu. Haastattelujemme myötä opimme miten suuri vaikutus vertaistuellalla ja sen kokemisella on. Saman kulttuuritaustan omaavan henkilön antama vertaistuki ei kuitenkaan sulje pois, muun kouluympäristön antamaa vertaistuen sekä osallisuuden kokemusta.

Koulun sisällä tarjotaan erilaisia tukimuotoja ja on erittäin tärkeää kouluympäristössä saada vertaistukea myös koulun sisäänrakennetuista menetelmistä. Nämä kannattelevat opiskelijoita ja ovat voimavarana heille. Vaikka saman etnisen taustan jakaminen on tärkeää, niin pelkästään saman kulttuuritaustan omaavien opiskelijoiden antama vertaistuki ei kuitenkaan riitä tuottamaan valmiuksia opiskeluiden etenemiseen sekä ammatilliseen kehittymiseen. Sama kulttuuritausta mahdollistaa kuitenkin matalan kynnyksen kohtaamisen, jonka kautta pystyy jakamaan kokemuksia. Mitä enemmän ja monipuolisemmin opiskelijat saavat osallisuuden sekä vertaistuen kokemuksia, sitä vahvempia ja osaavampia ammattilaisia heistä tulee. Koulussa opiskellessa onnistumisen kokemukset kannattelevat ja samalla romaniopiskelijoiden itsetunto kohentuu sekä ammatti-identiteetti kehittyy.

Kuvio 4. Romaniopiskelijoiden vertaistuen merkityksen palapelin osia.

10.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöhön vaikuttaa eettisistä periaatteista esimerkiksi itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Opinnäytetyössä eettisillä periaatteilla turvataan hyvät tieteelliset käytännöt. Tietosuojalaki (L2018/1050) on keskeisin haastattelututkimuksessa sovellettava laki. (Ranta & Kuula-Luumi, 2017 s.414–415.)

Opinnäytetyössä on tärkeää huomioida osallistumisen vapaaehtoisuus, joka on ehdoton ja hyvä varmistaa haastateltavalta ennen haastatteluiden alkua. Osallistuneelle tulee kertoa tutkimuksen tarkoituksesta, mitä tietoa kerätään sekä mihin sitä käytetään. Osallistuja voi halutessaan myös perua haastattelun, jolloin puhutaan tutkimuksen osallistumisen keskeyttämisestä. Siinä vaihees-

sa peruuttaneen henkilön ja häntä koskeva aineisto tuhoetaan, eikä sitä käytetä tutkimuksessa. (Kuula, 2006, s. 22–23.)

Luottamuksellisuuteen liittyy kaikki sopimukset, jotka tutkijat sekä haastateltavat sopivat. Haastateltavat pystyvät luottamaan tutkijoiden tekemään ja antamaan lupaukseen siitä, kuinka aineistoa käytetään. Luottamuksellisuuden sisältöön määräytyvät myös arkaluontoisten tietojen käyttö, suojaus ja säilytys. Näiden tietojen osalta tulee sopia haastateltavien kanssa joko suullisesti tai kirjallisesti, kuinka aineistoa säilytetään, jotta haastateltavan yksityisasiota koskeva vaitiolovelvollisuus ei rikkoudu. (Kuula, 2006, s.88–93.)

Etnistä profilointia on laitonta tehdä, joten ei tiedä miten moni romani opiskelee tutkimuksen hetkellä Diakonia ammattikorkeakoulussa. Haastateltavat valikoituivat sen mukaan, keiden tiesimme opiskelevan Diakissa. Tutkimukseen kysyttiin mahdollisia osallistujia sosiaalisen median kautta ja laitettiin henkilökohtaisesti viestiä mahdollisuudesta osallistua haastatteluun. Opinnäytetyössä ei käytetty haastateltavien henkilötietoja ja heidän yksityisyytensä suojattiin sekä käsiteltiin annettuja tietoja luottamuksellisesti. Kerrottiin haastateltaville mitä tutkitaan ja kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumisesta suullisesti. Luottamuksen takaamiseksi haastateltaville kerrottiin, miten aineistoa säilytetään ja miten poistetaan, jotta vaitiolovelvollisuus ja tietosuojaa säilyy. Osallistujat vastasivat kaikkiin kysymyksiin avoimesti ja vastaajien mielestä tutkimus oli tärkeä.

Maailman laajuisen pandemian leviämisen vuoksi, ei voitu toteuttaa haastatteluja kasvokkain. Käytössä oli Teams- sovellus, jolla haastattelut äänitettiin ja tallennettiin. Tutkimusta säilytettiin ja kerättyä aineistoa pidettiin vähintään kahden henkilökohtaisten salasanan takana. Käytössä oli OneDrive, johon pääsy on vain tutkimuksen tekijöillä. Aineistosta julkaistaan haastattelujen vastaukset ja tulokset opinnäytetyössä. Aineistoa säilytetään, siihen asti, kunnes opinnäytetyö hyväksytään. Tutkimusaineisto poistetaan kaikkien tietokoneilta ja sovelluksista opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Opinnäytetyön aihe liittyy myös tutkijoiden omakohtaiseen kokemukseen. Yhdessä haastateltavien kanssa tutkijat jakoivat yhteisen kulttuuritaustan ja opiskelijastatuksen. Tutkijat tiedostivat opinnäytetyön haasteeksi sen, että tutkimusaihe on läheinen. Tutkijat pyrkivät tuomaan opinnäytetyön aiheen tulokset kauttaan objektiivisesti niin, ettei tutkimukseen vaikuttaisi liikaa omat kokemukset. Opinnäytetyötä oli vaikea sanoittaa puolueettomasti, tutkimuksen henkilökohtaisuuden vuoksi. Kuitenkin tutkimuksessa huomioitiin vain haastateltavilta saadut tulokset, näin opinnäytetyön merkitys korostui ja selkeytyi. Opinnäytetyön edetessä opittiin toimimaan eettisesti ja katsomaan aihetta ulkopuolisen näkökulmasta.

10.3 Oma ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyömme kautta olemme ymmärtäneet, miten iso merkitys vertaistuen kokemisella on ja miten se vaikuttaa hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen ja motivoinnin ylläpitämiseen. Vertaistuen antaminen ja kokeminen voi olla luonnollista tai vaatia opettelua. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina opimme katsomaan, tarvitseeko asiakas tukea vertaistuen antamiseen ja kokemiseen sekä vahvistamaan hänen osallisuuttaan.

Opiskeluympäristössämme romaneita on vain muutamia, mutta opinnäytetyö osoitti meille, miten iso kannatteleva voima on saman kulttuurin taustan omaavasta opiskelijasta. Tutkimuksen kautta ja teoriapohjaa tehdessämme ymmärsimme, miten opintojen edistymiseen vaikuttaa oma itsetunto ja opiskeluvalmiudet, jota ammattilaisen on osattava tukea. Ammattilaisilla on valta tukea vähemmistöjä ja heikommassa olevia ihmisiä. Valta oikein käytettynä tukee esimerkiksi oppilasta opiskeluiden etenemisessä ja tavoitteiden saavuttamisessa niin, että hän kokee itsensä onnistuneeksi. Väärin käytettynä vallalla voidaan saada tuhoa aikaiseksi ja latistaa toiselta ihmiseltä motivaatiota sekä itsetuntoa.

Opinnäytetyön tekeminen on meille ollut täysin vierasta ja olemme oppineet sen tekemisen prosessin. Olemme saaneet tietoa erilaisista tutkimusmenetelmistä ja haastattelun kautta opimme tutkimaan saavutettuja tuloksia. Työn tekeminen yhdessä on ollut kannatteleva voima ja auttanut edistämään opiskeluissa sekä lähentänyt meitä. Löysimme toistemme vahvuudet sekä taidot ja käytimme niitä hyväksi opinnäytetyötä tehdessämme. Aikatauluttaminen ja sovittujen aikojen merkitys nousi meille tärkeänä esille.

Eettiset arvot ovat tutkimuksen myötä ammatillisesti kehittyneet. Olemme tarkastelleet yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, joiden kysymysten ympärillä jouduimme pyörimään, kun haastateltavat kuuluivat vähemmistöön. Pohdimme romaniopiskelijoita ja heidän opinkeluansa vähemmistöedustajina opinkeluym- päristössä. Opinnäytetyössä olikin yksi ajatus siitä, että voisimme edistää yh- denvertaisuutta ja tasa-arvoa tulevaisuuden opinkeluym- päristössä ja siksi toimme esille romaniopiskelijoiden kokemuksia ja kehitys ehdotuksia. Halusim- me ottaa opiskelijat mahdollisimman kokonaisvaltaisesti huomioon, jonka myötä asiakastyön osaaminen tuli esille opinnäytetyössämme. Otimme huomioon haastateltavien ja heidän perheenjäsenten elämäntilanteita opinkeluissa. Sa- malla opinnäytetyömme osoittaa opinkeluym- päristön palvelutarpeet ja sen, miten niitä voitaisiin kehittää tai mihin opinkeluym- päristö on kyennyt vas- taamaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ollut asettaa kulttuureja vastakkain asetel- maan. Tuomme esille mitä hyötyä omasta yhteisöstä voi olla, jotta eri kulttuuris- ta tulleet ihmiset ymmärtäisivät toisiaan paremmin. Tavoitteena löytää keinoja, joilla voidaan auttaa yksilöitä ja yhteisöjä. Kehityimme ammatillisesti kulttuuri- sensitiivisen työtteen käytössä ottamalla eri taustoista ja syrjäytymisvaarassa olevien tarpeet huomioon. Tarve tuli esille, koska vähemmistöryhmät tarvitsevat ihmisiä, jotka voivat toimia heidän äänenään ja sillanrakentajina muille toimijoil- le. Sosiaalialan tulevina ammattilaisina meidän tulee olla tietoisia ihmisten oi- keuksista ja pitää niistä kiinni, mutta tuoda niitä myös esille sekä ajaa eteenpäin heidän asemaansa yhteiskunnassa.

Koulutuksen tukeminen on aina askel tulevaisuuden kannatteluun ja pitemmällä tähtäimellä se vaikuttaa myös koko yhteisöön ja kestävään kehitykseen, joka on osana sosiaalialan palvelujärjestelmän ideologiaa. Huono-osaisuuden vastakohtana toimii hyvinvointi ja hyväosaisuus ja koulutuksen luokitellaan olevan osana näitä yhtälöitä ja siksi opinnäytetyömme tukee myös tätä kohtaa sosiaalialan kompetensseista. Ammattiosaamisemme kehittyi, kun tarkastelimme opinnäytetyössämme haastaviakin näkökulmia, kuten kuinka opiskelijat kokevat harjoittelupaikkojen saamisen haasteena, ja kuinka mahdolliset ennakkoluulot vieläkin vaikuttavat. Tarkastelimme haasteita, jotka ovat rakenteissa ja yhteiskunnassa, eikä niihin löydy nopeaa ratkaisua, vaan ne vaativat aikaa ja rakenteellisia muutoksia. Muutoksia täytyisi tapahtua rakenteissa niin ettei nimellä olisi merkitystä työ- tai harjoittelupaikan saamiseen. Etninen tausta ei saisi olla yhteiskunnassa leimaavaa ja syrjintää edistävää.

Opinnäytetyössämme tuomme teoriapohjassa esille romanien historiaa, josta ilmeni huono-osaisuus ja sen vaikutus vielä nykypäivänä. Tarkastelimme, miten epätasa-arvoa näkyy vieläkin nyky-yhteiskunnassamme ja aiheuttaa syrjäytymistä. Opinnäytetyössä tuomme esille minkä vuoksi romanit ovat heikommin koulutettuja. Haluamme olla edistämässä yksilöiden hyvinvointia ja puolustamassa haavoittuvassa asemassa olevien etuja sekä tuoda tietoa vastuullisille toimijoille heidän elämäntilanteistaan. Opiskeluympäristössä haluamme edistää romaniopiskelijoiden osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia.

Ammatillinen kehittyminen ja osaaminen tapahtui opinnäytetyön myötä, jossa opimme tutkimuksellista ja innovatiivista kehittämisotetta. Huomasimme haastatteluiden kautta, että romaniopiskelijat kaipaavat enemmän vertaistukea opiskeluihin korkeakoulussa. Keräsimme heidän kehittämisideoitansa, jotka tulevat esille tuloksissa ja johtopäätöksissä. Meidän mielestämme kehittämisideat olivat varteenotettavia ja ne palvelisivat monipuolisesti ja edistäisivät yksilöitä ja ammattikorkeakouluja.

LÄHTEET

- Aamos, E. (2018). Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa R. Valli, (toim.), Ikkunoita tutkimus metodeihin 1, Metodien valinta ja aineistokeruu. (s. 183–184). Otavan kirjapaino.
- Blomerus, S. (2011). Romanioppilaiden tuki Vantaalla. Teoksessa S. Rajala, (toim.), Romanioppilaiden perusopetuksen tuen hyviä käytäntöjä (s.26). Juvenes Print Tampereen Yliopistopaino.
- Blomster, R., Rekola, T., Tervonen, M., & Viljanen, A. (2012). Tutkijoilta. Teoksessa P. Pulma, (toim.), Suomen romanien historia. (s. 12–14). Kariston kirjapaino.
- Diak. (i.a.-a). Diak -Hyvän tekemisen korkeakoulu. Saatavilla 12.5.2021 <https://www.diak.fi/diak/#7a8f14e9>
- Diak. (i.a.-b). Diakissa voi opiskella monella eri tavalla. Saatavilla 28.7.2021 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/opiskelumuodot/#ff0111d8>
- Diak. (i.a.-c). Diakin organisaatio. Saatavilla 29.8.2021 <https://www.diak.fi/diak/organisaatio/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (27.2.2018). Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2017–2020. Saatavilla https://www.diak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Diak_tasaarvo_ja_yhdenvertaisuussuunnitelma.pdf
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (2.4.2019). Erillishaku romani- ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille Diakissa. <https://www.diak.fi/2019/04/02/erillishaku-romani-ja-maahanmuuttajataustaisille-hakijoille-diakissa/>
- Eskola, J., Lätti, J., & Vastamäki, J. (2018). Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa R. Valli, (toim.), Ikkunoita tutkimus metodeihin 1, Metodien valinta ja aineistokeruu (s. 28–31). Otavan kirjapaino.
- Hakala, J. (2018). Toimivan haastattelumenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli, (toim.), Ikkunoita tutkimus metodeihin 1, Metodien valinta ja aineistokeruu (s. 22–24). Otavan kirjapaino.

- Hannukkala, M., Heiskanen, T., Kaleva, S., Karila-Hietala, R., Kuitunen, S-L., Lassander, M., Lumijärvi, T., Maunonaho, S., Mertanen, J., Mäenpää, E., Salonen, K., Sassi, P., Stengård, E., Tuomaala, E., Turhala, S., Wahlbeck, K. (2019). *Mielenterveys elämäntaitona - Mielenterveyden ensiapu 1*. Waasa Graphics Oy.
- Heikinheimo, M. (2015). Romanit. Mediapinta. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K., Ruusuvoori, J., Lönnqvist, J-E., Hankonen, N., Jasinskaja-Lahti, I., & Lipponen, J. (2020). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Otavan kirjapaino. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69940/URN_ISBN_978-952-00-3422-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Huttu, H. (toim.) 2018. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 3/2018. Suomen romanipoliittinen ohjelma (Rompo). Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160845/03_18_Suomen%20romanipoliittinen%20ohjelma_2018_2022_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jauhiainen, R., & Eskola, M. (1994). Ryhmäilmiö. WSOY
- Jauhola, L., Ärling, M., Karinen, R., Luukkonen, T., & Oosi, O. 2019. Työ - ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019: 58. Romanien työllisyys, yrittäjyys ja työmarkkinoille integroituminen. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161893/TEM_2019_58.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kaakinen, P., & Suhonen, M., & Lutovac, S. & Kaasila, R. (16.1.2017). Students experiences of peer-support during a Master's thesis process. Sciedu Press. Saatavilla <http://www.sciedupress.com/journal/index.php/cns/article/view/10510/6656%E2%80%99>

- Kansalasiopistojen liitto. Peda Net. Monikulttuurisuuden kohtaaminen kansalaisopistoissa- koulutusmateriaali 2018. Saatavilla
18.11.2020 <https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t2kk/mit%C3%A4-on-kulttuuri>
- Karjalainen, M., Heikkinen, H., Huttunen, R. & Saarnivaara M. (12.5.2006). Dialogia ja vertaisuus mentoroinnissa. Saatavilla
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93677/52355?acceptCookies=1>
- Koivisto, V. (2013). Fintiko romanenga dziviba- Suomen romanien elämää. Opetushallitus.
- Kopakkala, A. (2005). *Porukka, jengi, tiimi*. Edita.
- Kuula, A. (2006). Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Gummerus. Tampere.
- Kvalimotv. Litterointi. Saatavilla
L1050/2018 Tietosuojalaki
5.12.2018/1050 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>
- L1325/2014 Yhdenvertaisuuslaki
30.12.2014/1325. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- L94/1919. Suomen hallitusmuotolaki
17.7.1919/94. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1919/19190094001>
- L969/1995 Laki Suomen hallitusmuodon muuttamisesta
17.7.1995/969. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19950969>
- Laine, K. (2005). *Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa*. Otava.
- Leemann, L., Isola, A., Kukkonen, M., Puromäki, H., Valtari, S., & Keto- Tokoi, A. 2018. Terveystalon ja hyvinvoinninlaitoksen Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi – kyselytutkimuksen tuloksia. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136551/URN_ISBN_978-952-343-119-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Terveystalon ja hyvinvoinnin laitoksen. Saatavilla https://thl.fi/Tietopaketti/Sosiaalinen_Osallisuus
- Mielenterveystalo. (i.a.). Vertaistuki. Saatavilla
18.11.2020 <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/vertaistuki.aspx>

- Mikkonen, I., & Saarinen, A. (2018). *Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla*. Tietosanoma. Helsinki.
- Moilanen, P. & Rähä, P. (2015). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa R. Valli, & J. Aaltola, (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 61–62). PS-Kustannus.
- Nurkkala, K. & Falk, S-M. (2020) *Arvot tukemaan arkea – Malleja opiskelijoiden hyvinvoinnin vahvistamiseen toisella asteella*. Teoksessa M. Ärling, (toim.), *Voimaa opiskeluun – Otetta ohjaukseen hankkeen loppujulkaisu*. (s. 36). Diakonia-ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333089/DIAK_Puheenvuoro_29_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Nyberg, C. (2011). *Romanioppilaiden tuki Vantaalla*. Teoksessa S. Rajala, (toim.), *Romanioppilaiden perusopetuksen tuen hyviä käytäntöjä* (s.54). Juvenes Print Tampereen Yliopistopaino.
- Opetushallitus. (i.a.). Mikä on kulttuuri-identiteetti?. Saatavilla 21.5.2021 <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mika-kulttuuri-identiteetti>
- Palo, H., Päivärinta, K., Vihervä, V. (2017). *FORUM Maailman kulttuurit kohtaavat*. Otavan kirjapaino.
- Rajala, S., Blomerus, S. (2015). *Katsauksia aikuisten romanien koulutustaustoihin*. Opetushallitus.
- Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. (2017). *Haastattelun keruu ja käsittelyn ABC*. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, & J. Ruusuvoori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 414–415). Vastapaino.
- Rautamäki, N-M. (2020). *Vahvakin voi tarvita tukea*. Teoksessa M. Ärling, (toim.), *Voimaa opiskeluun – Otetta ohjaukseen hankkeen loppujulkaisu*. (s. 23). Diakonia- ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333089/DIAK_Puheenvuoro_29_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Rekola, T. (2012). *Romanien varhaisvaiheet Suomessa: 1500-luvulta 1800-luvun puoliväliin*. Teoksessa P. Pulma, (toim.), *Suomen romanien historia*. (s. 21–24, 34). Kariston kirjapaino.

- Romano Missio. (i.a.). Tietoa romaneista. Saatavilla 25.3.2021 <http://romanomissio.fi/tietoa/>
- Samok. (12.10.2020). Tamara Åkerlund: Kohdataan ihmiset taustojen takaa ja annetaan heille mahdollisuuksia. Samok. <https://samok.fi/blogi/tamara-akerlund-kohdataan-ihmiset-taustojen-takaa-ja-annetaan-heille-mahdollisuuksia/>
- Skaniakos, T., & Piirainen, A. (2019). The meaning of peer group mentoring in the university context. International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring. Saatavilla https://diak-my.sharepoint.com/personal/c1900028_student_diak_fi/Documents/L%C3%A4hde%202.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.). Romaniasian neuvottelukunta. Saatavilla <https://romani.fi/etusivu>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Suomen romanit- Finitiko romaseele. Saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/70047>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Valtakunnallinen romaniasian neuvottelukunta (RONK). Saatavilla
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.-a). Romanian historia. Saatavilla 2.12.2020 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanikulttuuri/romanien-historia/>
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.-b). Romanit Suomessa. Saatavilla 25.3.2021 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanikulttuuri/romanit-suomessa/>
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.-c). Romanian tapaperinne. Saatavilla 2.12.2020 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanien-tapaperinne/>
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.-d). Romanian yhteiskunnallinen asema. Saatavilla 2.12.2020 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanien-yhteiskunnallinen-asema/>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (11.6.2020-a). Romanian elinolot- osallisuus- ja syrjintä. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot/romanit/romanien-elinolot-osallisuus-ja-syrjinta>

- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (11.6.2020-b). Romanipolitiikka. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot/romanit/romanipolitiikka>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (8.4.2021-d). Romanit. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot/romanit>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (9.3.2020-c). Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Thitz. P., & Ylönen. S. (i.a.). Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus [PowerPoint diat] https://moodle.diak.fi/mod/resource/view.php?id=62496&redirect=1_mhgjw321
- Tilastokeskus. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Kvalitatiivinen tutkimus. Saatavilla 18.11.2020 https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html
- Turtiainen. K. (22.5.2017). Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä [Video]. Saatavilla 18.11.2020 <https://web.microsoftstream.com/video/c462d4d4-00d0-4f84-befc-58bd1e4d13a0?referrer=https:%2F%2Fmoodle.diak.fi%2F>
- Vehkalahti, K. (2014). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn lectura
- Vesterinen, O. [Olli Diak]. (6.9.2018). Aineistonkeruu ja –analyysi [Video, luentotallelle]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1Ha9LUWNwus&feature=>
- Vilka, H. (2018). Havainnot ja havainnointi menetelmät tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli, (toim.), Ikkunoita tutkimus metodeihin 1, Metodien valinta ja aineistokeruu (s. 156–163). Otavan kirjapaino.
- Weiste-Paakkanen, A., Lämsä, R., & Kuusio, H. (toim.) 2018. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Suomen romaniväestön osallisuus ja hyvinvointi – Romanian hyvinvointi tutkimus Roosan perustulokset 2017–2018*. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137276/RAP2018_1

[5_Suomen%20romaniv%c3%a4est%c3%b6_web%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y](#)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. Romanian syrjintä. Saatavilla

31.7.2021 <https://syrjinta.fi/romanien-syrjinta>

Åkerlund, T. (2012). Romanit yhteiskunnassa - meitä on moneksi. Teoksessa O. Daher, L. Hannikainen, K. Heikinheimo, (toim.), Suomen kansalliset vähemmistöt, Kulttuurien ja kielten rikkautta. (s. 51). Otavan kirjapaino.

Ärling, M. (2020). Opiskelijat tarvitsevat turvaverkkoja. Teoksessa M. Ärling, (toim.), *Voimaa opiskeluun – Otetta ohjaukseen hankeen loppujulkaisu*. (s. 69). Diakonia-

ammattikorkeakou-

lu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333089/DIAK_Puheenvuoro_29_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y

LIITE 1. Haastattelukysymykset

1. Millainen koulutustaustasi on ja mitä nyt opiskelet?
2. Minkälaista on opiskella ammattikorkeakoulussa ja miten pitkällä olet opinnoissasi?
3. Mitä on mielestäsi vertaistuki?
4. Millaista vertaistukea olet saanut opintojesi aikana?
5. Millaista tukea olet saanut toiselta romaniopiskelijalta ja miten se on näkynyt opiskeluissa? (Miten se on näyttäytynyt)
6. Millaista vertaistukea olet saanut muilta opiskelijoilta ja miten se on näkynyt opiskeluissa? (Miten se on näyttäytynyt)
7. Millä tavalla vertaistuki syntyi? (luonnostaan, ryhmätöiden kautta)
8. Millä tavalla opiskelun ulkopuoliset asiat tulevat esille opiskelussa/vertaistuessa? (Esim. perhe, aikataulutus, yms.)
9. Missä vaiheessa koit/ koet tarvetta vertaistuelle? (hakuprosessissa, tehtävien tekemisessä, koko opiskeluiden aikana tai motivaation löytymiseen.)
10. Miten romaneiden vertaistukea voidaan kehittää ammattikorkeakoulussa?
11. Millaista vertaistukea tarvitset/ tarvitaan opiskeluiden etenemiseen?

LIITE 2. Yhteistyötahon haastattelukysymykset

1. Miten vertaistuki auttaa teidän mielestänne opiskeluissa?
2. Mitä vertaistuki on ammattilaisen näkökulmasta?
3. Miten järjestetty vertaismentorointi on tukenut opiskelijoita ja opettajia?
4. Millaista tukea ammattikorkeakoulun romaniopiskelija teidän, mielestä tarvitsee?
5. Miten mielestänne vertaistukea ammattikorkeakoulussa tulisi kehittää?
6. Näyttäytyykö teille romaniopiskelijan haasteet eri tavalla kuin pääväestön haasteet? Mitä nämä haasteet ovat?
7. Tiedättekö mitkä eri romanijärjestöt tukevat opiskelijoita ja millä tavalla he tukevat?
8. Teettekö eri romanijärjestöjen kanssa yhteistyötä?
9. Tunnetteko romanien historiaa ja heidän elintapojaan?

LIITE 3. Tutkimuslupa

Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy Päätös

Yliopettaja, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys 10.02.2021 5/2021

Tutkimusluvan myöntäminen, T.Å., S.F., T.L.

144/13.02.02/2021

Tausta

Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat Tamara Åkerlund, Satu Florin ja Tanja Lindeman hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyölleen ”Vertaistuen merkitys romanien opiskeluissa”. Työn tavoitteena on tarkastella vertaistuen merkitystä ammattikorkeakoulun romaniopiskelijoiden opinnoissa ja tukea heidän opintopolkuaan, jotta saisivat suoritettua koulutuksen loppuun. Tutkimus toteutetaan haastattelemalla ja havainnoimalla Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun romaniopiskelijoita. Ajankohta: haastatteluiden tekeminen maaliskuu 2021, aineiston litterointi kevät 2021, käsikirjoitus kevät 2021, mahdollinen käsikirjoituksen esittäminen kevät 2021.

Esittelijä Suvi Uusitalo

Esitys Tutkimuslupa myönnetään/hylätään.

Päätös Tutkimuslupa myönnetään esityksen mukaisesti.

Päiväys ja allekirjoitus 10.02.2021 Yliopettaja, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys Marja Katisko

Liitteet Tutkimus- ja kehittämistyön lupahakemus Opinnäytetyön suunnitelma Aineistonhallintasuunnitelma Tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointilomake

Jakelu Marja Katisko
 Tamara Åkerlund
 Satu Florin
 Tanja Lindeman